

Projekt

Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva zdravlja,
Ministarstva zaštite okoliša i prirode te Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta

Zdrav za 5!

Projekt se temelji na projektu Policijske uprave primorsko goranske i Nastavnog zavoda za javno
zdravstvo Primorsko-goranske županije pod nazivom
„Promocija sigurnosti i javnozdravstvene samosvijesti - SAM“

UVOD

Veća urbana središta Republike Hrvatske u posljednjih se nekoliko godina suočavaju s trendom rasta zlouporabe svih sredstava ovisnosti među mladom populacijom. Duhan, alkohol i droge postali su sastavni dio odrastanja velikog dijela urbane mladeži. Uz zlouporabu sredstava ovisnosti javljaju se i drugi socijalni problemi; maloljetnička delinkvencija, školsko i izvanškolsko nasilje, problem mladih koji ne završavaju školovanje, kao i drugi oblici neprihvatljivog ponašanja.

Radi boljeg pregleda raširenosti ove problematike, kaznena djela vezana uz zlouporabu droga u odnosu na sveukupan broj prijavljenih kaznenih djela na području Republike Hrvatske u 2013. godini¹ čine 4,33%, odnosno njih je 2 713, za što su prijavljene 1 343 osobe od čega je 247, odnosno njih 18,3% maloljetno.

Od spomenutog broja u 2013. godini, 2 081 kazneno djelo, odnosno 76,7% odnosi se na pojavne oblike kaznenih djela poput neovlaštene proizvodnje ili prometa drogama, a 22,1% odnosi se na omogućavanje trošenja droga.

Kako je posjedovanje droge prešlo iz kaznene (po službenoj dužnosti) u prekršajnu problematiku, zanimljivi su statistički pokazatelji u odnosu na prekršaje iz Zakona o suzbijanju zlouporabe droga. Tako je 2013. godine u službenim statistikama MUP-a evidentirano ukupno 5 546 prekršaja iz Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga za što su prijavljene ukupno 5 663 osobe od čega je njih 252 ili 4,4 % maloljetno, a njih 240 ili 4,3% su povratnici.

Kad su u pitanju prekršaji u prometu, može se reći kako je u 2013. godini evidentirano ukupno 229 prekršaja upravljanja vozilom pod utjecajem droga ili lijekova.

Sveukupno su tijekom 2013. godine izvršene 7.073 zapljene svih vrsta opojnih droga što je u odnosu na 2012. godinu kad je izvršeno 6.381 zapljena, porast broja zapljena za gotovo 11%.

Od ukupnog broja zapljena za 2013. godinu najveći broj otpada na zapljenu droga: gotovo 1 388 kg droge marihuana, 1 609 tableta metadona, 1263 tablete ecstasy, 10 kg droge heroin, 9 kg droge kokain, 22 kg amfetamina te ostale manje količine raznih droga (izvor: podaci MUP-a o privremeno oduzetim drogama, prije vještačenja).

No zlouporabu droga prate i razne zarazne bolesti poput HIV-a, hepatitisa i ostalih spolno prenosivih bolesti. Posljedice zlouporabe droge ne ostavljaju svoj trag samo na društvu i pojedincu već i u prirodi i okolišu pričinjavajući time štete još većih razmjera. Prvenstveno, one su vidljive kroz onečišćenje okoliša infektivnim i potencijalno infektivnim otpadom, primjerice odbačenim ili skrivenim priborom za konzumaciju droga (šprice, igle). Slučajnim dolaskom u kontakt s takvim otpadom može doći do razvoja raznih zaraznih bolesti. Ovakav otpad posebno je opasan kad se odbacuje ili odlaže u zonama odgojno-obrazovnih ustanova, vrtića i škola čime se neposredno ugrožava zdravlje i sigurnost najosjetljivijih društvenih skupina, djece i mladih, i to na mjestima gdje bi ona trebala biti najsigurnija.

O štetnim posljedicama zlouporabe droga bilo je riječi i u studiji Zavoda za istraživanje mora i okoliša koje je utvrdilo da se nakon uzimanja određene količine lijekova i ilegalnih droga značajan postotak izlučuje u nepromijenjenom obliku čime dopijeva u komunalne otpadne vode. No zbog nepotpunog uklanjanja ovih spojeva u konvencionalnim uređajima za obradu otpadnih voda može doći i do zagađenja prirodnih vodotoka.

Također, mnoga su sveobuhvatna istraživanja pokazala kako se zlouporaba sredstava ovisnosti i delinkventno ponašanje mladih često javlja zajedno s rizičnim i/ili problematičnim kockanjem te da imaju slične prediktore.

¹U 2012. godini počinjeno je 7295 kaznenih djela iz domene zlouporabe droga za što je bilo prijavljeno 5.545 osoba od čega je njih 427 odnosno 4,45% maloljetno dok je 2011. počinjeno 7767 takvih kaznenih djela za što je prijavljeno 5715 osoba od čega je 5,89% osoba bilo maloljetno. Od spomenutog broja u 2012. godini, 2106 kaznenih djela ili 29% odnosi se na pojavne oblike kaznenih djela poput preprodaje, proizvodnje, omogućavanja uživanja droga i dr. dok se 5189 kaznenih djela odnosi na neovlašteno posjedovanje droge ili gotovo 71 %. Sveukupno je tijekom 2012. godine izvršeno 6381 zapljena raznih vrsta opojnih droga što u odnosu na 2011. godinu kad je izvršena 6342 zapljene, predstavlja porast broja zapljena za 0,6%.

Od ukupnog broja zapljena za 2012. godinu najveći broj otpada na zapljenu sljedećih droga: gotovo 1020 kg droge marihuana, 1509 tableta metadon, 1774 tablete ecstasy, gotovo 32 kg droge heroin, gotovo 5,7 kg droge kokain, blizu 5 kg amfetamina te ostale manje količine raznih droga dok je 2011. godine zaplijeno gotovo 421 kg droge marihuana, 5 586 tableta metadon, 2898 tableta ecstasy, 33 kg droge heroin, 4 kg droge kokain, 15 kg amfetamina (izvor: podaci MUP-a o privremeno oduzetim drogama, prije vještačenja).

Istraživanje Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu pod nazivom „Navike i obilježja kockanja adolescenata u urbanim sredinama RH“ iz 2011. godine pokazalo je kako je 83% srednjoškolaca barem jednom u životu kockalo te kako se najčešće klade u sportskim kladionicama (19%) te na internetu bez novčanog uloga (22,8%).

Jednako tako, Ministarstvo unutarnjih poslova i Ministarstvo zdravlja u sklopu provedbe projekta „Zdrav za 5“ u školskoj godini 2011./2012. proveli su ulazno anketiranje učenika 8. razreda osnovnih te 1. i 2. razreda srednjih škola o njihovim navikama i stavovima u pogledu štetnosti konzumiranja alkohola i droga te igara na sreću.

Anketiranjem je obuhvaćeno 5 284 ispitanih učenika 8. razreda o alkoholu, 4 349 učenika 1. razreda o drogama, 4 015 učenika 2. razreda o kocki.

U pogledu **alkohola**, iz spomenutog istraživanja proizlazi kako je 81% ispitanih učenika alkohol konzumiralo jednom ili više puta u životu, a u posljednjih mjesec dana alkoholna pića konzumiralo je gotovo 40% ispitanih učenika. Isto tako proizlazi kako dječaci najčešće konzumiraju pivo, a djevojčice žestoka pića pomiješana sa sokom. U stanju teške opijenosti u posljednjih godinu dana našlo se više od 20% ispitanih učenika, a u posljednjih mjesec dana ekscesivno se opijalo gotovo 40% ispitanika. Alkoholna pića učenici najčešće konzumiraju u okviru vlastitog doma, a najčešće ga nabavljaju od punoljetnog prijatelja ili druge odrasle osobe ili ga uzimaju iz vlastitog doma. Njih 58% alkohol najčešće konzumira vikendima u večernjim izlascima, a u posljednjih 30 dana njih gotovo 35% ostalo je vani nakon 23 sata bez pratnje odrasle osobe. Od svih učenika koji su pokušali samostalno kupiti alkohol, više od 50% nikad nije zatražena osobna iskaznica.

U pogledu **droga**, iz spomenutog istraživanja proizlazi kako je 12% ispitanih učenika jednom ili više puta u životu konzumiralo marihuanu ili hašiš, a u zadnjih mjesec dana njih gotovo 6%. Manje od 3% učenika je eksperimentiralo s ecstasyjem, a njih 27% s ljepljom ili nekim drugim otapalima (inhalantima), a od čega u zadnjih mjesec dana gotovo 10%. Inhalanti se najčešće udišu u okviru vlastitog doma. 54% učenika u posljednjih 30 dana ostalo je vani nakon 23 sata bez pratnje odrasle osobe.

U pogledu **kocke**, iz spomenutog istraživanja proizlazi kako je gotovo svaki drugi učenik najmanje jednom ili više puta u životu kockao ili se kladio, pri čemu su tome skloniji dječaci. U posljednjih mjesec dana kockalo je ili se kladilo gotovo 25% učenika, pri čemu su tome skloniji dječaci. Proizlazi i kako bi se kockali ili kladili i češće, ali ih u tome najviše sprječava nedostatak novca, a u manjoj mjeri zabrana jer su maloljetni, odnosno najmanje ih sprječava strah od reakcije roditelja ili zakonske kazne. Od svih učenika koji su se pokušali samostalno kladiti ili kockati, gotovo 60% nikad nije zatraženo osobnu iskaznicu.

Iz prethodno navedenih razloga, problematiku ovisnosti nužno je sagledati u širem kontekstu, kao društveno opasan problem, ali i problem koji predstavlja rizik za onečišćenje okoliša.

Jedno od načela EU u zaštiti okoliša je načelo sprječavanja tj. prevencije usmjereno na djelatnosti sprječavanja odnosno predviđanja učinaka na okoliš. Usprkos činjenici da je većina okolišnog zakonodavstva usmjerena na bavljenje posljedicama katastrofalnih događaja, prevencija okolišne štete je jeftinija, lakša i manje štetna za okoliš.

Kada govorimo o kretanju broja kaznenih djela protiv okoliša u Republici Hrvatskoj, iz službenih statistika Ministarstva unutarnjih poslova razvidno je kako je 2013. godine prijavljeno ukupno 389 kaznenih djela protiv okoliša, što je u odnosu na 2012. godinu, kad je prijavljeno 430 kaznenih djela, pad od 9%. Od kaznenih djela protiv okoliša u 2013. godini² povaljuju se sljedeća kaznena djela: Onečišćenje okoliša (3), Ugrožavanje okoliša otpadom (5), dok najveći broj otpada na kaznena djela: Protuzakoniti lov i ribolov (174), Ubijanje ili mučenje životinja (114), Uništavanje zaštićenih prirodnih vrijednosti (45), Protupravna gradnja (26), Pustošenje šuma (5) itd.

²U 2012. godini počinjeno je ukupno 430 kaznenih djela protiv okoliša dok je 2011. godine prijavljeno ukupno 501 kazneno djelo protiv okoliša, što predstavlja pad kaznenih djela od 14%. U tom smislu, od kaznenih djela protiv okoliša u 2012. godini povaljuju se sljedeća kaznena djela: Onečišćenje okoliša (1), Ugrožavanje okoliša otpadom (1) dok najveći broj otpada na kaznena djela: Protuzakoniti lov (178), Protuzakoniti ribolov (147), Mučenje životinja (11), Pustošenje šuma (2), Protupravna eksploatacija rudnog blaga (32) te Protupravna gradnja (57). U 2011. godini, povaljuju se sljedeća kaznena djela: Onečišćenje okoliša (1), Ugrožavanje okoliša otpadom (5), Teška kaznena djela protiv okoliša (1) dok najveći broj otpada na kaznena djela: Protupravna gradnja (104), Protuzakoniti lov (171), Protuzakoniti ribolov (165), Mučenje životinja (16), Pustošenje šuma (6), Protupravna eksploatacija rudnog blaga (32).

Zbog svojih dnevnih kontakata s kriminalitetom, policija treba djelovati kao „senzor“ za pravovremeno uočavanje devijantnih i neprihvatljivih ponašanja te raspolagati važnim saznanjima o generatorima i čimbenicima takvih negativnih pojava. Time policija treba i može ukazati na važna polja lokalnih potreba za postupanjem te može dati prve impulse za prevenciju kriminaliteta, a koja se ne ograničavaju samo na jedan resor.

Stoga, prateći propise i strategije EU, Ministarstvo unutarnjih poslova u suradnji s Ministarstvom zdravlja i Ministarstvom zaštite okoliša i prirode, a od siječnja 2014. godine i u suradnji s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i sporta, nastavlja provedbu preventivnih aktivnosti usmjerenih ne samo na prevenciju ovisnosti (alkohol, droge, igre na sreću) kao jednu od svojih prioritarnih područja, već i na prevenciju kaznenih djela iz domene zaštite okoliša, pojašnjenje kazneno-pravne zaštite okoliša i prirode te podizanje razine javne svijesti o potrebi očuvanja i zaštite okoliša i prirode kroz preventivni projekt „Zdrav za 5“³.

Naime, uspješna i odgovorna prevencija jača kvalitetu života građana, ima dugoročnu korist u smislu smanjenja troškova vezanih za formalni kazneno-pravni sustav kao i ostale društvene troškove. Državna i lokalna tijela, organizacije civilnog društva i privatni sektor trebaju sudjelovati u kreiranju, održavanju i promicanju važnih elemenata prevencije. Uključivanje zajednice i međusobna suradnja predstavljaju bitne elemente navedenog koncepta.

Slijedom svega prethodno navedenog, projekt „Zdrav za 5“ usmjeren je na prevenciju ovisnosti (alkohol, droge, igre na sreću) te na podizanje razine svijesti o važnosti zaštite okoliša, biljnog i životinjskog svijeta, ali posredno i na jačanje međusektorske suradnje svih državnih institucija u čijem području se nalazi navedena problematika.

Svrha Projekta:

- prevencija ovisnosti te *kontinuirano promicanje* prosocijalnog, preventivnog i zaštitnog djelovanja uz razvijanje socio-emocionalnih vještina kod djece i mladeži;
 - podizanje razine svijesti o vlastitoj ulozi u očuvanju životne, školske i radne okoline;
 - podizanje razine samosvijesti o odgovornosti u očuvanju vlastitog i tuđeg zdravlja i sigurnosti.
 - Jačanje međusektorske suradnje na nacionalnoj i regionalnoj razini
-
- **Nositelji projekta su:**
 - Ministarstvo unutarnjih poslova (Ravnateljstvo policije),
 - Ministarstvo zdravlja (Hrvatski zavod za javno zdravstvo: Zavodi za javno zdravstvo jedinica područne samouprave)
 - Ministarstvo zaštite okoliša i prirode te
 - Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta
 - Agencija za odgoj i obrazovanje

Ciljane skupine (ovisno o razini, izravno ili posredno) su:

- razina međusektorskih timova
- razina stručnih suradnika po školama
- razina nastavnika/ razrednika
- razina učenika:
 - učenici 8. razreda osnovnih škola,
 - učenici 1. razreda srednje škole

³Preventivni projekt „Zdrav za 5“ temelji se na projektu Policijske uprave primorsko goranske i Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije pod nazivom „Promocija sigurnosti i javnozdravstvene samosvijesti- SAM“, a koji se na području te Županije provodi od 2011. Spomenuti Projekt preformuliran je, nadograđen te prilagođen potrebama većine lokalnih zajednica u Hrvatskoj, a izrađen je od strane Službe prevencije Ravnateljstva policije te u suradnji s ostalim partnerima u Projektu, Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo Ministarstva zdravlja te Ministarstvom zaštite okoliša i prirode uz dobivene potvrđnice Ureda za suzbijanje droga Vlade RH te Agencije za odgoj i obrazovanje. Projekt se provodio tijekom školske godine 2012./2013. godine u svim županijama u RH, a projektom je obuhvaćeno cca 14 000 učenika VIII., I. i II. razreda srednjih škola.

- učenici 2. razreda srednjih škola
- razina roditelja

Projekt bi se provodio kontinuirano tijekom školske godine, a osnovni ciljevi projekta su:

- aktivno mijenjanja stavova i senzibiliziranje mladih o štetnih životnih navika o ovisnosti;
- aktivno mijenjanja stavova i senzibiliziranje mladih o nužnosti zaštiti okoliša i prirode;
- podizanje razine samosvijesti o odgovornosti u očuvanju vlastitog i tuđeg zdravlja;
- usvajanje zdravih stilova života
- jačanje međusektorske suradnje na nacionalnoj i regionalnoj razini.

Projekt se sastoji od sljedećih komponenti:

- **Komponenta 1. Prevencija ovisnosti**
 - potkomponenta 1: ovisnost i zlouporaba alkohola (učenici 8. razreda osnovne škole - 2 školska sata)
 - potkomponenta 2: ovisnost i zlouporaba droga (učenici 1. razreda srednje škole - 2 školska sata)
 - potkomponenta 3: ovisnosti o igrama na sreću (učenici 2. razreda srednje škole - 1 školski sat)
- **Komponenta 2. Zaštita okoliša i prirode** - izvannastavne aktivnosti na temu „Čist okoliš, zdrava budućnost“ namijenjena učenicima 8. razreda osnovne škole te 1. i 2. razreda srednje škole
 - **eko – radionice** - kratkotrajna preventivna akcija uklanjanja otpada i čišćenja ranije odabrane javne površine od strane učenika 8. razreda osnovne škole te 1. i 2. razreda srednjih škola u suradnji s predstavnicima MUP-a, Ministarstva zdravlja, Ministarstva zaštite okoliša i prirode, organizacijama civilnog društva te u suradnji s ostalim subjektima lokalne zajednice;
 - **ostale aktivnosti** - manifestacije javnog karaktera (okrugli stolovi, javne tribine, sajmovi, podjela promotivnih materijala na temu „Zaštita okoliša“) s ciljem podizanja razine javne svijesti o potrebi čistog i zdravog okoliša u kojima sudjeluju učenici 8. razreda osnovne škole te 1. i 2. razreda srednje škole, a koja se odvija u organizaciji MUP-a, Ministarstva zdravlja, Ministarstva zaštite okoliša i prirode, organizacija civilnog društva te u suradnji s ostalim subjektima lokalne zajednice.
- **komponenta 3. Međusektorska suradnja u provedbi projekata prevencije ovisnosti**
 - potkomponenta 1: edukacija edukatora (edukacije provoditelja projekta na lokalnoj razini)
 - potkomponenta 2: međuresorni koordinacijski sastanci

Naziv projekta	„Promocija sigurnosti i javnozdravstvene samosvijesti“ „Zdrav za 5“
Svrha projekta (komponenti na koje je projekt usmjeren)	<ul style="list-style-type: none"> • Prevencija ovisnosti te promocija prosocijalnog, preventivnog i zaštitnog djelovanja uz razvijanje socio-emocionalnih vještina (navedena komponenta nastavak je preventivnih aktivnosti projekta „Zajedno više možemo“⁴ te će se provoditi sukladno Nacionalnom programu prevencije ovisnosti za djecu i mlade u odgojno-obrazovnom sustavu, te djecu i mlade u sustavu socijalne skrbi za razdoblje od 2010. do 2014. godine) • Podizanje razine svijesti o vlastitoj ulozi u očuvanju kako životne, školske i radne okoline (zaštita okoliša, biljnog i životinjskog svijeta), tako i društva u cjelini • Podizanje razine samosvijesti o odgovornosti u očuvanju vlastitog i tuđeg zdravlja i sigurnosti • Jačanje međusektorske suradnje na nacionalnoj i regionalnoj razini
Trajanje projekta	Kontinuirano (tijekom školske godine)
Ciljevi projekta	<p>Opći ciljevi: (dugoročni ciljevi)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Educiranje i senzibiliziranje mladih o štetnim životnim navikama (ovisnost i zaštita okoliša) • Usvajanje zdravih stilova života te podizanje razine samosvijesti o odgovornosti u očuvanju vlastitog i tuđeg zdravlja • Podizanje razine javne svijesti o važnosti i potrebi zaštite okoliša • Osnaživanje tj. jačanje međusektorske suradnje (predstavnik MUP-a, predstavnik Ministarstva zdravlja i Ministarstva zaštite okoliša i prirode, Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta) kroz izgradnju sigurnog i zdravog okoliša za kvalitetno odrastanje mladih • Osnaživanje međusektorske suradnje na županijskoj razini formiranjem timova unutar jedinica područne samouprave odnosno razvoj suradničke međusektorske mreže stručnjaka i koordinacija projekta na lokalnoj razini • Jačanje „Zajednice koja brine“ <p>Specifični ciljevi (neposredni ciljevi):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podizanje razine znanja i senzibiliziranje učenika o štetnosti (posljedice po zdravlje) svih vrsta ovisnosti, • Upoznavanje učenika s kazneno-pravnim odredbama, odgovornošću te specifičnostima vezanim uz adolescentsku dob i odrastanje, odnosno osobnim ulogama kada je u pitanju ovisnost kod mladih, • Postizanje veće informiranosti o važnosti zaštite okoliša u cilju očuvanja vlastitog i tuđeg zdravlja i sigurnosti, • Približavanje policije i njenog rada učenicima • Podizanje razine kompetencija djelatnika raznih stručnih službi u aktivnom prenošenju potrebnih znanja i senzibiliziranju učenika
Nositelji	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo unutarnjih poslova (Ravnateljstvo policije) • Ministarstvo zdravlja (Hrvatski zavod za javno zdravstvo: zavodi za javno zdravstvo jedinice područne samouprave) • Ministarstvo zaštite okoliša i prirode • Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta

⁴Ravnateljstvo policije u suradnji s lokalnom upravom te odgojno-obrazovnim ustanovama širom Republike Hrvatske provodi uspješni preventivni program pod zajedničkim nazivom ZAJEDNO VIŠE MOŽEMO koji se sastoji od pet komponenti usmjerenih na prevenciju zlorabe opojnih droga i drugih sredstava ovisnosti, vandalizma, vršnjačkog nasilja i drugih oblika rizičnog ponašanja, a koji su namijenjeni populaciji učenika 4. 5. 6. razreda osnovnih škola i njihovim roditeljima.

Partneri	<ul style="list-style-type: none"> • Agencija za odgoj i obrazovanje • Ured za suzbijanje zlouporabe droga Vlade RH • Udruge i udruženja građana (kulturno umjetničke i sportske) • jedinice lokalne samouprave • mediji
Ciljne skupine	<ul style="list-style-type: none"> • Provođitelji projekta na lokalnoj razini (policijski službenici za prevenciju u policijskim upravama, djelatnici županijskih zavoda za javno zdravstvo, stručni suradnici u osnovnim i srednjim školama)- Međusektorski timovi • Učenci 8. razreda osnovnih škola (za područje ovisnosti i zlouporabe alkoholate za područje zaštite okoliša, biljnog i životinjskog svijeta), • Učenci 1. razreda srednjih škola(za područje ovisnosti i zlouporabe droga te za područje zaštite okoliša, biljnog i životinjskog svijeta), • Učenci 2. razreda srednjih škola (za područje ovisnosti o igrama na sreću te za područje zaštite okoliša, biljnog i životinjskog svijeta) • Nastavnici i razrednici u osnovnim i srednjim školama • Roditelji • Javnost u cjelini (za područje zaštite okoliša, biljnog i životinjskog svijeta)
Glavne aktivnosti (mjere potrebne za postizanje cilja)	<ul style="list-style-type: none"> • EDUKACIJA - INTERAKTIVNA PREDAVANJA koja provode predstavnici Ministarstva unutarnjih poslova (policijski službenici), predstavnici Ministarstva zdravlja (Zavodi za javno zdravstvo jedinice područne samouprave) odnosno predstavnici Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta (stručni suradnici u školama): <ul style="list-style-type: none"> - Komponenta 1. Prevencija ovisnosti namijenjena učenicima 8. razreda po dva školska sata, učenicima 1. razreda srednjih škola po dva školska sata i 2. razreda srednjih škola po 1 školski sat po razredu • ANKETIRANJE UČENIKA 8. razreda osnovnih te prvih i drugih razreda srednjih škola po završetku komponente 1– usmjereno na evaluaciju provedbe aktivnosti educiranja učenika iz komponente 1 vezano uz problematiku zlouporabe i ovisnosti o alkoholu, drogama i igrama na sreću. Nositelj: Ministarstvo zdravlja (HZJZ), Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta te Ministarstvo unutarnjih poslova • ANALIZA REZULTATA ANKETIRANJA UČENIKA (utvrditi razinu percepcije dobitka i korisnosti u odnosu na cilj educiranja, evaluacija komponente 1) Nositelj: Ministarstvo zdravlja (Hrvatski zavod za javno zdravstvo) • IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI (EKO - RADIONICE NA OTVORENOM) NA TEMU „ČIST OKOLIŠ, ZDRAVA BUDUĆNOST“ koje organiziraju predstavnici Ministarstva unutarnjih poslova (policijski službenici) u suradnji s predstavnicima Ministarstva zdravlja (Hrvatski zavod za javno zdravstvo: Zavodi za javno zdravstvo jedinica područne samouprave), predstavnicima Ministarstva zaštite okoliša i prirode, organizacijama civilnog društva uz potporu lokalne zajednice: <ul style="list-style-type: none"> - Komponenta 2. Zaštita okoliša i prirode- namijenjena učenicima 8. razreda te 1. i 2. razredima srednjih škola Nositelj: svi provođitelji projekta • EDUKACIJA EDUKATORA (EDUKACIJA PROVODITELJA PROJEKTA NA LOKALNOJ RAZINI)

koju organiziraju nositelji projekta na nacionalnoj razini odnosno Ravnateljstvo policije MUP-a u suradnji s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo Ministarstva zdravlja i Agencijom za odgoj i obrazovanje Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta. Ona se provodi u sklopu:

- **Komponente 3. Međusektorska suradnja u provedbi projekata primarne prevencije**, a namijenjena je (za pripremu) neposrednim provoditeljima projekta na lokalnoj razini i to: policijskim službenicima za prevenciju u policijskim upravama, djelatnicima županijskih zavoda za javno zdravstvo odnosno stručnim suradnicima u osnovnim ili srednjim školama, a koji će obavljati interaktivna predavanja s učenicima u školama.

Nositelj: svi provoditelji projekta

- **ANKETIRANJE EDUKATORA** (utvrditi razinu percepcije dobitka i korisnosti u odnosu na cilj educiranja, te razinu primjene znanja i dobivenih materijala nakon provedene edukacije)

Nositelj: Ministarstvo zdravlja (Hrvatski zavod za javno zdravstvo)

- **MEĐURESORNI KOORDINACIJSKI SASTANCI** koje organiziraju nositelji projekta na nacionalnoj razini (Ravnateljstvo policije MUP-a u suradnji s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo Ministarstva zdravlja i Agencijom za odgoj i obrazovanje Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta) odnosno međuresorni timovi na lokalnoj/regionalnoj razini u svrhu evaluacije realizacije i postizanja ciljeva te po završenom ciklusu projekta praćenjem javnozdravstvenih i sigurnosnih pokazatelja na području provedbe pojedinih komponenti. Ovisno o potrebi projektni partneri će se sastajati i radi otklanjanja uočenih poteškoća u provedbi projektnih komponenti.

Nositelj: svi provoditelji projekta

- **ANKETIRANJE MEĐURESORNIH TIMOVA NA LOKALNIM/REGIONALNIM RAZINAMA** (utvrditi razinu provedbe i suradnje u odnosu na komponentu 3)

Nositelj: Ministarstvo zdravlja (Hrvatski zavod za javno zdravstvo)

- **Prezentacija rezultata** jedinicama lokalne samouprave, školama, medijima i drugim zainteresiranim subjektima;

NOSITELJ: svi provoditelji projekta

NAPOMENA: Za Komponentu 1., odnosno njene potkomponente, izradit će se prezentacije sukladno metodičko-didaktičkim pravilima izvođenja nastave u odgojno-obrazovnim ustanovama za učenike 8. razreda osnovne te 1. i 2. razreda srednjih škola;

Nastavno na provedbu aktivnosti iz područja prevencije ovisnosti o igrama na sreću, Ministarstvo unutarnjih poslova u okviru zakonske prevencije potaknut će na postupanje tijela nadležna za nadzor i kontrolu poštivanja odredbi Zakona o igrama na sreću s ciljem smanjenja dostupnosti kockanja mladima.

1. UVOD U KOMPONENTU 1.

Komponenta projekta „Prevenција ovisnosti“ nastavak je na preventivne aktivnosti koje su se provodile u sklopu projekta „Zajedno Više Možemo“⁵. Izrađena je sukladno odredbama Nacionalnog programa prevencije ovisnosti za djecu i mlade u odgojno-obrazovnom sustavu, te djecu i mlade u sustavu socijalne skrbi za razdoblje od 2010. do 2014. godine. Također, ova komponenta predstavlja i direktni nastavak preventivnog projekta „SAM“ koji se u suradnji PU Primorsko-goranske, Primorsko-goranske županije pod voditeljstvom Nastavnog Zavoda za javno zdravstvo Primorsko goranske županije provodio u svim srednjim školama Primorsko-goranske županije tijekom školske godine 2011/2012.

Provedba komponente i pripadajućih potkomponenti temelji se na multidisciplinarnom pristupu, što znači da u samoj provedbi aktivnosti sudjeluju predstavnici Ministarstva unutarnjih poslova i Ministarstva zdravlja (Hrvatski zavod za javno zdravstvo: Zavodi za javno zdravstvo jedinica područne samouprave) odnosno predstavnici Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta (konkretnije stručni suradnici u osnovnim i srednjim školama).

S obzirom na širinu problematike ovisnosti komponenta prevencije ovisnosti sastojala bi se **od tri potkomponente** i to:

- **potkomponenta 1 : ovisnost i zlouporaba alkohola;**

ciljana skupina su učenici 8. razreda osnovne škole; po dva školska sata (jedan sat učenici slušaju o ovisnosti, a drugi sat o zlouporabi alkohola i sigurnosnom aspektu)

- **potkomponenta 2 : ovisnost i zlouporaba droga;**

ciljana skupina su učenici prvog razreda srednje škole; po dva školska sata (jedan sat učenici slušaju o ovisnosti, a drugi sat o zlouporabi droga i sigurnosnom aspektu)

- **potkomponenta 3 : ovisnosti o igrama na sreću;**

ciljana skupina su učenici drugog razreda srednje škole; jedan školski sat

Tijekom provedbe navedene komponente projekta učenici bi usvajali znanja o utjecaju alkohola i droga na zdravlje i izgled pojedinca, utjecaju na ponašanje (rizična ponašanja), obitelj i obiteljski sustav, na profesionalnu i sportsku karijeru, o društvenim rizicima konzumiranja sredstava ovisnosti, o metodama prevencije i liječenja bolesti ovisnosti te bi se kod učenika dovelo do veće informiranosti o štetnosti preranog i prekomjernog korištenja igara na sreću kao rekreacijskog oblika zabave. Također, informiralo bi ih se o policijskim poslovima te primjeni policijskih ovlasti prema počiniteljima kažnjivih radnji, kao i zapriječnim sankcijama u slučajevima zlouporabe droga, odnosno učenike bi se poučilo kako se oduprijeti sredstvima ovisnosti, ne samo drogi i alkoholu već i igrama na sreću te drugim sredstvima koja mlade sve više okružuju te su im unatoč raznim propisanim restriktivnim mjerama sve lakše dostupna.

Kod izrade ove komponente, osim odredbi iz Nacionalnog programa prevencije ovisnosti za djecu i mlade u odgojno-obrazovnom sustavu, te djecu i mlade u sustavu socijalne skrbi za razdoblje od 2010. do 2014. godine, korišteni su i sljedeći dokumenti:

- Zakon o suzbijanju zlouporabe opojnih droga
- Nacionalna strategija suzbijanja zlouporabe droga u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2012. do 2017. godine,

⁵Ravnateljstvo policije u suradnji s lokalnom upravom te odgojno-obrazovnim ustanovama širom Republike Hrvatske provodi uspješni preventivni program pod zajedničkim nazivom ZAJEDNO VIŠE MOŽEMO koji se sastoji od pet komponenti usmjerenih na prevenciju zlouporabe opojnih droga i drugih sredstava ovisnosti, vandalizma, vršnjačkog nasilja i drugih oblika rizičnog ponašanja, a koji su namijenjeni populaciji učenika 4. 5. 6. razreda osnovnih škola i njihovim roditeljima

- Nacionalni Akcijski plan suzbijanja zlouporabe droga u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2012. do 2014.
- Provedbeni program Nacionalnog Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga za 2014. godinu

2. OPIS I ANALIZA PROBLEMA

Problem konzumiranja te zlouporabe sredstava ovisnosti prepoznat je kao međunarodni, međukulturalni, odnosno globalni fenomen. Govoreći o problemu ovisnosti, poglavito o ovisnosti o drogama, gotovo uvijek se postavlja pitanje kako ga riješiti, odnosno je li to uopće moguće te se sve češće mogu čuti mišljenja o njegovoj nerješivosti i zadovoljstvu ukoliko se zadrži u granicama tzv. "društvene prihvatljivosti".

Ovisnost kao bolesti te njezine posljedice pogađaju sve društvene slojeve, društvene zajednice i sve zemlje. Ovisnost, posebno onu o drogama, prate i zarazne bolesti poput HIV-a, hepatitisa te ostalih spolno prenosivih bolesti. Sam način života ovisnika najčešće dovodi do općeg slabljenja organizma, pa je smrtnost među ovisnicima veća no u općoj populaciji iste dobi. Sami uzroci i razlozi pojavnosti ovisnosti su različiti, a najčešće se spominju problemi u društvu poput siromaštva, nezaposlenosti, prostitucije, delinkvencije, kriminaliteta, beskućništva i dr., uz ogradu da je problem ovisnosti zastupljen i u bogatijim društvima te je lista uzroka mnogo šira i kompleksnija⁶.

2.1. Alkohol

Alkohol je prvo sredstvo ovisnosti koje mladi probaju i s kojim se najčešće prvi put susretnu u obiteljskom okruženju gdje im alkohol nerijetko bude i ponuđen od strane roditelja ili nekog od rodbine. Statistički podaci koji govore o sve ranijem početku pijenja i prvih opijanja kod mladih vrlo su alarmantni te je važno za napomenuti da prema relevantnim istraživanjima, ukoliko tinejdžer pije prije nego napuni 15 godina, ima četiri puta veću vjerojatnost da razvije ovisnost o alkoholu i sedam puta veću vjerojatnost da će biti sudionik prometne nesreće. Kod alkoholičara koji ne prestaju piti smanjuje se očekivano trajanje života za 10 do 15 godina, a najčešći uzrok smrti alkoholičara je nasilna smrt.

Prema rezultatima Europskog istraživanja o pušenju, pijenju alkohola, uporabi droga i rizičnim čimbenicima među učenicima – ESPAD koje je provedeno tijekom 2011. godine, a u koje je uključeno više od 100.000 mladih u dobi od navršenih 16 godina u 36 europskih zemalja, uključujući i Hrvatsku, mladi u Hrvatskoj su po pušenju cigareta i konzumiranju alkohola iznad europskog prosjeka.

U Republici Hrvatskoj, u prosjeku 54% učenika je barem jednom probalo cigarete, a 28% izjavilo je da su pušili u posljednjih 30 dana, što nas smješta na treće mjesto i daleko iznad europskog prosjeka.

Nadalje, 85% učenika u Hrvatskoj izjavilo je da je u posljednjih 12 mjeseci pilo alkohol (87% dječaka i 84% djevojčica), a u posljednjih 30 dana za vrijeme provođenja istraživanja njih 66% (71% dječaka i 61% djevojčica), dok je ekscesivno opijanje (5 ili više pića zaredom) priznalo 59% dječaka i 48% djevojčica. U svim pokazateljima pijenja alkohola hrvatski su učenici iznad europskog prosjeka.

Prema raznim studijama, kritičnim razdobljem smatra se upravo razdoblje od kasnog djetinjstva do rane adolescencije, odnosno razdoblje i prije 14-te godine. Razloge pronalazimo u tome što se mlada osoba ulaskom u pubertet susreće s unutarnjim promjenama, a njen razvoj temelji se na odnosu "okolina i ja". Tako se javlja sukob zrelih i nezrelih težnji, onog što mladi žele i onog što se od njih očekuje. Doba adolescencije također donosi želju za samopotvrđivanjem i izgradnjom stavova dok je eksperimentiranje s alkoholom potaknuto radoznalošću, željom za dokazivanjem, pritiskom okoline i društva. Učestalije i redovitije pijenje, koje izaziva želja da se iskuse djelovanja alkohola koja se doživljavaju pozitivnima, otvara put "problematičnom pijenju".

⁶Petković, Ž., Svjetski trendovi zlouporabe, proizvodnje i krijumčarenja opojnih droga, Policija i sigurnost, broj 5-6/06. Zagreb

Pored toga, u većini zemalja mladi žive u okolini gdje je alkohol dio svakodnevnog života. Piće se smatra prihvatljivim sredstvom postizanja ugone iako je u većini zemalja prodaja alkohola, kao i konzumacija, zabranjena ispod određene dobi.

No postoji široki spektar činjenica koje ohrabruju mlade ljude da počnu koristiti alkohol. Najčešće su to pritisak vršnjaka, pritisak medija (reklamiranje u prvom redu piva kao glorificiranog napitka), druženje s vršnjacima koji piju i okupljanje kod kuće, na ulici, u parkovima, posjedovanje previše novca i velika kupovna moć kod nekih mladih, te bježanje od problema u školi ili u obitelji.

Posljedice alkoholizma su somatska oštećenja, psihičke smetnje i poremećaji, poremećaji obiteljskih odnosa, problemi u profesionalnom okruženju, socijalne teškoće. No osim mogućnosti razvoja ovisnosti, konzumacija alkohola može imati za posljedicu problematično ponašanje i mogućnost nastanka problema sa zakonom; slabiji školski uspjeh i slabija sportska dostignuća; neželjenu trudnoću ili obolijevanje od spolno prenosivih bolesti (HPV - humani papiloma virus, hepatitis B i C, HIV i brojnih drugih uzročnika) koji mogu ostaviti trajne posljedice na zdravlje; stradanje u prometnih nesrećama budući da je alkohol uzročnik 41% svih smrtnih slučajeva u prometnim nezgodama. No najučestalije štetne posljedice konzumiranja alkohola među mladima su akutno trovanje, nesreće, nasilje i kriminalitet.

Nedovoljna informiranost mladih o štetnosti utjecaja alkohola i neznanje o nastanku bolesti ukazuju na potrebu sustavnog i cjelovitog provođenja preventivnih programa usmjerenih na podizanje razine znanja i svijesti o ovom problemu kod mladih.

2.2. Droge

Jedna od opasnosti s kojima se adolescenti susreću upravo je eksperimentiranje sa psihoaktivnim tvarima, a istraživanjima je utvrđeno da oko 50-60% srednjoškolaca do kraja školovanja dođe u kontakt s nekom vrstom droga. Najčešći razlozi konzumacije koje navode sami adolescenti su znatiželja, zabava te utjecaj vršnjaka.⁷

Mladi najviše informacija o drogama dobiju preko medija (najčešće interneta) i prijatelja, gdje su informacije netočne, polovične te se iz konteksta izvlače samo dijelovi koji podržavaju konzumaciju droga. To nerijetko ima za posljedicu tolerantan stav prema sredstvima ovisnosti, osobito duhanu, alkoholu i marihuani, tako da utječe na formiranje stavova koji su bitni u donošenju odluke konzumirati li ili ne.

Rezultati Europskog istraživanja o pušenju, pijenju alkohola, uporabi droga i rizičnim čimbenicima među učenicima (The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs – ESPAD) na uzorku od 5 926 dječaka i djevojčica u Hrvatskoj pokazuju da je u prosjeku 27% ispitanika probalo najmanje jedno sredstvo ovisnosti (ne uključujući alkohol i cigarete), a najveći dio učenika koji su ikad uzeli neko drugo sredstvo ovisnosti uzeo je marihuanu.

Nadalje, 21% dječaka i 16% djevojčica barem jednom u životu probalo je marihuanu, što je malo niže od prosjeka od 23% za dječake i 17% za djevojčice u ostatku Europe. Bilo koju drugu drogu, osim marihuane i hašiša, probalo je znatno manje učenika (7%) dok se udisanje ljepljiva i ostalih otapala, po učestalosti nalazi odmah nakon alkohola, cigareta i marihuane (14%). Kod dječaka, nakon inhalanata, po učestalosti uzimanja dolazi ecstasy (7%), a kod djevojčica u Hrvatskoj sedativi (bez liječničkog recepta, 10%). Gotovo 4% učenika eksperimentira i s amfetaminima dok je ostala sredstva ovisnosti (heroin, kokain, crack, halucinogene gljive i GHB) barem jednom u životu probalo manje od 2% dječaka i djevojčica.

⁷ Fenomenologija zlorabe drogu u RH s osvrtom na trenutnu situaciju u svijetu, Kriminologija i socijalna integracija, vol. 17. No.2. Zagreb, prosinac 2009. Vezano uz zlorabu droga u svijetu treba naglasiti da se ukupan broj konzumenata opojnih droga u svijetu, procjenjuje na 185 milijuna ljudi, što približno iznosi 3% svjetske populacije, odnosno 4,7% svjetske populacije stanovništva, ako promatramo starosnu skupinu između 15 i 60 godina. Najraširenija je zloraba kanabisa, koji konzumira približno 150 milijuna ljudi, a najnoviji podaci ukazuju da bi brojka mogla biti i 160 milijuna⁷. U Europi marihuanu redovito konzumira okvirno 28,5 milijuna stanovnika, odnosno postotno gledajući radi se o 5,3% stanovništva. Opijate (heroin, opijum, morphine, sintetički opijum) u svijetu konzumira 15 do 16 milijuna ljudi, odnosno konkretno 10 do 11 milijuna ljudi konzumira heroin, dok sintetičke opojne droge (ATS - amphetamine type stimulans) konzumira približno 38 milijuna ljudi, odnosno 30 milijuna ljudi konzumira amfetamine (ponajviše metaamfetamin), a 8 milijuna ecstasy, UNODC

Najviše dječaka i djevojčica došlo je do svoje prve droge kada je bila dijeljena u grupi prijatelja, a slijedi droga dobivena od prijatelja iste ili mlađe dobi. Dječaci drogu češće kupuju, dok djevojčice do droge češće dolaze u svojoj kući.

Prema Izvješću⁸ Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2012. godini⁹ proizlazi kako broj osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u zdravstvenom sektoru za 2012. godinu iznosi 7 855, od čega je 1 120 osoba liječeno prvi put.

Kao glavno sredstvo ovisnosti u osoba liječenih zbog zlouporabe droga u 2012. godini najčešće se pojavljuju opijati i to kod 80,9% osoba te kanabinoidi kod 12,7% osoba dok ostala sredstva poput sedativa, kokaina, halucinogenih sredstava i inhalanata koristi manje od 10% osoba. Nadalje, srednja dob prve uporabe bilo kojeg sredstva ovisnosti iznosi 16 godina, dok je prosječna dob osoba koje odlaze na liječenje 32 godine. Popratne bolesti koje se najčešće pojavljuju kod osoba liječenih od zlouporabe opojnih droga su hepatitis C (40%), hepatitis B (7,3%) i HIV (0,5%).

Od 7 855 osoba liječenih zbog zlouporabe droga u 2012. godini njih gotovo 21% imalo je problema sa zakonom i to upravo radi sredstava ovisnosti, a njih gotovo 75% barem jednom u životu iskusilo je neku vrstu sudskih problema. Prema podacima Zavoda za javno zdravstvo, u 2012. godini od predoziranja je preminulo ukupno 39 osoba, od čega 27 osoba preminulo od predoziranja metadonom, 9 heroinom i 3 kokainom.

Parametri iz kojih se najbolje može pratiti i prikazati stanje kriminaliteta droga u Republici Hrvatskoj odnose se na broj kaznenih djela, broj zapljena svih vrsta droga, količine ostvarenih zapljena droga, strukturu samog kaznenog djela zlouporabe droga, s obzirom na lakše ili kvalificirane oblike kaznenog djela te broj prijavljenih počinitelja.

Prema podacima Ministarstva unutarnjih poslova, tijekom 2013. godine u Republici Hrvatskoj ukupno je prijavljeno 2 713 kaznenih djela iz domene zlouporabe droga te ona čine 4,33% svih prijavljenih kaznenih djela na području Republike Hrvatske, za što je prijavljeno 1 343 osobe od čega je 247 osoba, odnosno njih 18,3%, maloljetno.

Od spomenutog broja (2 713), 2 081 djelo (76,7%) odnosi se na pojavne oblike kaznenih djela poput neovlaštene proizvodnje ili prometa drogama, a 22,1% odnosi se na omogućavanje trošenja droga. Posjedovanje droge prešlo je u prekršajnu problematiku te je tako u 2013. godini evidentirano ukupno 5 546 prekršaja iz Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga za što su prijavljene ukupno 5 663 osobe od čega je njih 252 ili 4,4% maloljetno, a njih 240 ili 4,3% su povratnici. Isto tako, u 2013. godini evidentirano je ukupno 229 prekršaja upravljanja vozilom pod utjecajem droga ili lijekova. Sveukupno su tijekom 2013. godine izvršene 7 073 zapljene svih vrsta opojnih droga što je u odnosu na 2012. godinu kad je izvršeno 6 381 zapljena porast broja zapljena za gotovo 11%. Najveći broj zapljena otpada na zapljenu gotovo 1 388 kg droge marihuane, 1 609 tableta metadona, 1 263 tablete ecstasyja, 10 kg droge heroin, 9 kg droge kokain, 22 kg amfetamina te ostale manje količine raznih droga (izvor: podaci MUP-a o privremeno oduzetim drogama, prije vještačenja).

2.3. Igre na sreću (kockanje)¹⁰

Pod pojmom kockanje podrazumijeva se ulaganje nečeg vrijednog u događaj koji može rezultirati većim i povoljnijim ishodom, a čija su glavna obilježja postojanje rizika i slučajnosti u ishodu.

⁸http://hzjz.hr/wp-content/uploads/2013/11/DROGE_2012_Izvjesce_KNJIGA_MH_19062013.pdf, pogledano 6.2.02014.

⁹Prema podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo u „Registru osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga“, broj osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u zdravstvenom sektoru za 2011. godinu iznosi 7 665 od čega su 1 153 osobe po prvi puta liječene. Kao glavno sredstvo ovisnosti u osoba liječenih zbog zlouporabe droga u 2011. godini, najčešće se pojavljuju opijati i to kod 80,9% osoba te marihuana kod 12,5% osoba dok ostala sredstva poput sedativa, kokaina, halucinogenih sredstava i inhalanata koristi manje od 10% osoba. Nadalje, srednja dob prve uporabe bilo kojeg sredstva ovisnosti iznosi 16 godina, dok je prosječna dob osoba koje odlaze na liječenje 32 godine. Popratne bolesti koje se najčešće pojavljuju kod osoba liječenih od zlouporabe opojnih droga su: hepatitis C (40%), hepatitis B (7,3%) i HIV (0,5%). Od 7 665 osoba ukupno liječenih zbog zlouporabe droga u 2011. godini, njih 75% imalo je barem jednom u životu problem sa zakonom od kojeg broja su njih 40% recidivisti, odnosno ponavljači kaznenih djela. Prema podacima Zavoda za javno zdravstvo u 2011. godini od predoziranja je preminulo ukupno 55 osoba od čega 38 osoba od predoziranja metadonom, 13 heroinom i 4 kokainom.

¹⁰Istraživanje Edukacijsko rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu iz 2011. godine pod nazivom „Navike i obilježja kockanja adolescenata u urbanim sredinama RH“, uzorak 1952 srednjoškolca iz Zagreba, Splita, Rijeke i Osijeka.

Kockanje je u Hrvatskoj regulirano Zakonom o igrama na sreću (NN 87/09) koji navodi da se radi o igrama u kojima se za uplatu određenog iznosa sudionicima pruža mogućnost stjecanja dobitka u novcu, stvarima, uslugama ili pravima, pri čemu dobitak ili gubitak pretežito ovisi o slučaju ili nekom drugom neizvjesnom događaju.

Prema Zakonu, igre na sreću dijele se u četiri skupine: lutrijske igre, igre u casinima, igre klađenja i igre na sreću na automatima. Iako zakonska regulativa zabranjuje igre na sreću osobama mlađima od 18 godina, iskustveni podaci, klinički rad, podatak da je u posljednjih 15 godina broj registriranih prodajnih mjesta priređivača igara na sreću na području RH porastao gotovo 5 puta te medijska izvještavanja jasno upućuju na raširenost ove pojave te na pristupačnost i dostupnost kockarskih igara mladima.

Podaci inozemnih studija također svjedoče o zastupljenosti kockarskih aktivnosti u populaciji mladih, kao i o zastupljenosti štetnih psihosocijalnih posljedica koje narušavaju njihovo osobno i socijalno funkcioniranje.

Stopa „problematičnog“ kockanja među adolescentima se, prema inozemnim istraživanjima, kreće od 4% do 8% u usporedbi s 1% do 3% u populaciji odraslih osoba. Treba napomenuti da su to maloljetnici s već razvijenim ozbiljnim adverzivnim, kompulzivnim i problematičnim obrascima kockanja.

Rizični čimbenici za razvoj problematičnog kockanja su mnogobrojni, no u prvom redu to su muški spol, rani početak uključivanja u kockarske aktivnosti te postojanje problematičnog kockanja unutar obitelji. Također, brojna su istraživanja utvrdila povezanost sklonosti uključivanju u kockarske aktivnosti s različitim obilježjima ličnosti kao što su viša stopa depresivnosti, niže samopoštovanje, povišena anksioznost, te slabe vještine rješavanja problema, a poseban se naglasak stavlja na kogniciju.

Također, mnoga su sveobuhvatna istraživanja pokazala da se neka druga problematična ponašanja (na primjer, zlouporaba sredstava ovisnosti i delinkventno ponašanje) često među mladima javljaju zajedno s rizičnim i/ili problematičnim kockanjem („sindrom problematičnog ponašanja“; „generalni koncept devijantnosti“), da imaju slične prediktore, te ih u preventivnom i tretmanskome smislu treba promatrati kao cjelinu.

2.3.1. Rezultati Istraživanja iz 2011. godine pod nazivom „Navike i obilježja kockanja adolescenata u urbanim sredinama RH“¹¹

Istraživanje je pokazalo da je 83% srednjoškolaca iz uzorka barem jedanput u životu kockalo. Oko polovine adolescenata je igralo jednokratne srećke i kladilo se u sportskim kladionicama, polovina adolescenata već ima iskustva u internet kockanju bez novčanog uloga, što može predstavljati ulaz u rizičnija ponašanja povezana s kockanjem.

Čak trećina srednjoškolaca okušala se u igrama na sreću kao što su loto, TV Bingo i igre na automatima, a njihov također trećina međusobno karta za novac te igra biljar i/ili fliper za novac. Različite vrste igara na sreću koje se igraju u casinu, klađenje na rezultate izbora te internet kockanje za novac probalo je manje od 10% adolescenata. Srednjoškolci se najčešće (jednom tjedno ili češće) klade u sportskim kladionicama (njih 19,0%) te na internetu, ali bez novčanog uloga (22,8%). Na trećem i četvrtom mjestu po učestalosti su igre na automatima (6,2%) te virtualne utrke (6,1%), dok je biljar/fliper za novac na petom mjestu (5,1%).

Muški adolescenti češće igraju one igre koje su rizičnije za kasnije probleme povezane s kockanjem (npr. sportska kladionica, automati, rulet, kartanje za novac, klađenje na virtualne utrke i sl.). U usporedbi s gimnazijama, u kockarske aktivnosti češće se upuštaju učenici strukovnih škola. Osim toga, srednjoškolci češće kockaju u društvu nego sami, a polovina mladih ima barem jednog bliskog prijatelja/icu koji svakodnevno ili nekoliko puta tjedno kocka u sportskim kladionicama, dok njih četvrtina ima bliskog prijatelja/icu koji svakodnevno/nekoliko puta tjedno igra na automatima i kocka na internetu. Adolescenti koji su već razvili ozbiljne probleme povezane s kockanjem (njih 30%) očekivano se češće i intenzivnije kockaju, te se u većoj mjeri druže s vršnjacima koji također kockaju.

Osim toga, manifestiraju i neke druge oblike rizičnog i delinkventnog ponašanja, pri čemu najviše agresivno (nasilno) ponašanje i imovinske delikte. Prvenstveno kockaju kako bi zaradili novac, zatim radi zabave i uzbuđenja, a vrlo

¹¹ Istraživanje Edukacijsko rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu iz 2011. godine pod nazivom „Navike i obilježja kockanja adolescenata u urbanim sredinama RH“, uzorak 1952 srednjoškolca iz Zagreba, Splita, Rijeke i Osijeka.

visoko rangiraju i želju da budu što bolji u kockanju. Također, u većoj mjeri smatraju da temeljem znanja i vještina te praznovjernih rituala mogu kontrolirati ishod igre, te im je znanje o šansi i vjerojatnosti slabije. Njihove osobine ličnosti ukazuju na nedovoljno razvijenu odgovornost i manje uvažavanje tuđih potreba, te generalne obrasce razmišljanja o životu povezane s većom tendencijom hedonizmu odnosno manjom brigom za budućnost i dosezanje životnih ciljeva, te općenitim osjećajem manje kontrole nad vlastitim životom.

Danas u Republici Hrvatskoj djeluju brojni automat klubovi, casina, kladionice i jedna lutrijska organizacija. Ova djelatnosti u posljednjih je dvadeset godina doživjela nagli eksplozivni rast te u tom kontekstu posebnu zabrinutost izaziva prekomjerno kockanje adolescenata s obzirom na činjenicu da će sadašnja i buduće generacije živjeti u kulturi legaliziranog i sveprisutnog kockanja.

Neki od simptoma da mlada osoba ima problema s kockanjem mogu biti neobjašnjiva potreba za većom količinom novca, izostanci iz škole, produženo vrijeme gledanja sporta na televiziji (ili praćenje teleteksta), odustajanje od slobodnih aktivnosti, udaljavanje od prijatelja i obitelji, česte promjene raspoloženja i slično.

Iz navedenog razloga, nužno je poduzimanje sustavnih mjera edukacije, zakonske prevencije te razvoj socijalne politike u području kockanja mladih.

Naziv komponente projekta	Komponenta 1. : PREVENCIJA OVISNOSTI
Opis komponente projekta	<p>Ova Komponenta nastavak je na preventivne aktivnosti projekta „Zajedno Više Možemo“¹² a izrađena je sukladno Nacionalnom programu prevencije ovisnosti za djecu i mlade u odgojno – obrazovnom sustavu te djecu i mlade u sustavu socijalne skrbi za razdoblje od 2010. do 2014. godine. Također, ova komponenta predstavlja i direktni nastavak preventivnog projekta „SAM“ koji se u suradnji PU Primorsko-goranske, Primorsko-goranske županije pod voditeljstvom Nastavnog Zavoda za javno zdravstvo Primorsko goranske županije provodio u svim srednjim školama Primorsko-goranske županije tijekom školske godine 2011./2012.</p> <p>Uloga Ministarstva zdravlja, odnosno Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo i mreže Zavoda za javno zdravstvo, kao provoditelja već postojećih preventivnih programa, u ovom Projektu je informiranje mladih o posljedicama, utjecanje na izgradnju stavova o konzumaciji alkohola i psihoaktivnih droga, postizanje više razine znanja i svijesti o štetnosti ovisnosti o igrama na sreću i važnosti usvajanja zdravih stilova života, podizanje razine samosvijesti o odgovornosti u očuvanju vlastitog i tuđeg zdravlja te promocija usvajanja preventivnih navika.</p> <p>Uloga Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, odnosno Agencije za odgoj i obrazovanje te stručnih suradnika u osnovnim i srednjim školama, iznimno je bitna budući da je projekt „Zdrav za 5“ ugrađen u Nastavni plan i program zdravstvenog odgoja koji se provodi u školama diljem Republike Hrvatske. Na taj način projekt „Zdrav za 5“ izvodit će se u osnovnim i srednjim školama diljem Hrvatske u sklopu modula Prevencija ovisnosti. Tako će stručni suradnici u školama sudjelovati u realizaciji zdravstvene komponente Projekta odnosno dijela Projekta koji se tiče zdravstvenog aspekta i štetnih posljedica ovisnosti o alkoholu, drogama i kocki, u sklopu svojih redovnih znanstveno-odgojnih aktivnosti.</p> <p>Uloga Ministarstva unutarnjih poslova kao jednog od provoditelja već postojećih preventivnih programa i aktivnosti fokusiranih na prevenciju ovisnosti u ovoj komponenti je produbljivanje već postojećih znanja o policijskim poslovima i zadaćama policije u cilju prevencije kaznenih djela iz domene kriminaliteta droga kao i o primjeni policijskih ovlasti prema počiniteljima kažnjivih radnji, te informiranje učenika o zapriječenim sankcijama u slučajevima zlorabe sredstava ovisnosti. Nadalje, ovom komponentom nastojat će se kod učenika razviti vještine kritičkog razmišljanja, sposobnost prepoznavanja rizičnih situacija te ih podučiti o mogućnostima odabira i odupiranja vršnjačkim pritiscima oko konzumiranja sredstva ovisnosti ili primjerice igara na sreću.</p> <p>S aspekta Ministarstva unutarnjih poslova, fokus će biti na razvoju socijalne i situacijske prevencije. Poticanjem, uključivanjem i angažiranjem većeg broja subjekata u lokalnoj zajednici zajedno s djecom i mladima pridonijet će se izgradnji Zajednice koja brine odnosno socijalnoj prevenciji, a kroz provedbu situacijske prevencije fokus će biti stavljen na smanjivanje mogućnosti i prilika koje omogućavaju pojavu kriminaliteta, primjerice kroz čišćenje javnih</p>

¹² Ravnateljstvo policije u suradnji s lokalnom upravom te odgojno-obrazovnim ustanovama širom Republike Hrvatske provodi uspješni preventivni program pod zajedničkim nazivom ZAJEDNO VIŠE MOŽEMO koji se sastoji od pet komponenti usmjerenih na prevenciju zlorabe opojnih droga i drugih sredstava ovisnosti, vandalizma, vršnjačkog nasilja i drugih oblika rizičnog ponašanja, a koji su namijenjeni populaciji učenika 4. 5. 6. razreda osnovnih škola i njihovim roditeljima.

površina i prostora na kojima se okupljaju mladi (uključuje komponentu 2. Projekta).

Komponenta prevencije ovisnosti sastoji se od 3 potkomponente:

Potkomponenta 1. (ovisnost i zlouporaba alkohola):

- Predstavnik Ministarstva zdravstva (zavoda za javno zdravstvo jedinice područne samouprave - liječnik i/ili psiholog) odnosno stručni suradnik u osnovnoj školi (8 razred) na prethodno dogovorenom i najavljenom školskom satu u nazočnosti nastavnika/ice ili predstavnika stručne službe škole, provodi interaktivna predavanja s učenicima u trajanju od jednog školskog sata na temu: „Bolest ovisnosti, rizici te zdravstveni aspekti zlouporabe alkohola“.
- Nakon održanog predavanja predstavnika Ministarstva zdravstva (Zavoda za javno zdravstvo jedinica područne samouprave - liječnika i/ili psihologa) odnosno stručnog suradnika u školi, predstavnik Ministarstva unutarnjih poslova u osnovnoj školi (8. razred) na prethodno dogovorenom i najavljenom satu u nazočnosti nastavnika/ice ili predstavnika stručne službe, provodi interaktivni program s učenicima u trajanju od jednog školskog sata na temu: „Štetne posljedice i kaznenopravni aspekti zlouporabe alkohola“.

Kako bi se osiguralo kvalitetnije usvajanje znanja, promjena stavova te razvijanje kritičkog razmišljanja kod učenika u pogledu alkohola, važno je da između ova dva predavanja protekne izvjesno vrijeme (2-4 mjeseca) kako bi se osiguralo da tijekom školske godine učenici u dva navrata slušaju o temi ovisnosti i zlouporabi alkohola.

Potkomponenta 2. (ovisnost i zlouporaba droga):

- Predstavnik Ministarstva zdravstva (Zavoda za javno zdravstvo jedinica područne samouprave - liječnik i/ili psiholog) odnosno stručni suradnik u srednjoj školi (1. razred) na prethodno dogovorenom i najavljenom školskom satu u nazočnosti nastavnika/ice ili predstavnika stručne službe škole, provodi interaktivna predavanja s učenicima u trajanju od jednog školskog sata na temu: „Bolest ovisnosti, rizici te zdravstveni aspekti zlouporabe psihoaktivnih droga“.
- Nakon održanog predavanja predstavnika Ministarstva zdravstva (zavoda za javno zdravstvo jedinica područne samouprave - liječnika i/ili psihologa) odnosno stručnog suradnika, predstavnik Ministarstva unutarnjih poslova u srednjoj školi (1. razred) na prethodno dogovorenom i najavljenom satu u nazočnosti nastavnika/ice ili predstavnika stručne službe, provodi interaktivna predavanja s učenicima u trajanju od jednog školskog sata na temu: „Štetne posljedice i kaznenopravni aspekti zlouporabe psihoaktivnih droga“.

Kako bi se osiguralo kvalitetnije usvajanje znanja, potaknulo kritičko promišljanje kod učenika u pogledu droga te eventualno promjenu stavova, važno je da između ova dva predavanja protekne izvjesno vrijeme (2-4 mjeseca) kako bi se osiguralo da tijekom školske godine učenici u dva navrata slušaju o temi ovisnosti i zlouporabi droga.

Potkomponenta 3. (ovisnost o igrama na sreću):

- Predstavnik Ministarstva zdravstva (Zavoda za javno zdravstvo jedinice područne samouprave - liječnik i/ili psiholog) odnosno stručni suradnik u srednjoj školi (2. razred) na prethodno

	<p>dogovorenom i najavljenom školskom satu u nazočnosti nastavnika/ice ili predstavnika stručne službe škole, provodi interaktivna predavanja s učenicima u trajanju od jednog školskog sata na temu: „Ovisnost o igrama na sreću, rizici i izazovi“.</p> <p>U sve tri potkomponente učenici se interaktivnim i multidisciplinarnim predavanjem upoznaju s osnovnim karakteristikama bolesti ovisnosti (alkohol, psihoaktivne droge, igre na sreću), opasnostima za zdravlje koje ovisnost prouzrokuje, štetnostima rizičnih ponašanja te postupanjem policije kod nedozvoljenog posjedovanja sredstava ovisnosti (alkohol i droge) kao i mogućim posljedicama i kaznenim sankcijama.</p> <p>Naglasak će biti i na tome da se učenike osvijesti o opasnostima koje proizlaze iz korištenja sredstava ovisnosti, da razviju vještine kritičkog razmišljanja i sposobnost prepoznavanja rizičnih situacija, da ih se podučiti o mogućnostima odabira i odupiranja vršnjačkim pritiscima oko konzumiranja sredstva ovisnosti ili primjerice igara na sreću, ali i da ih se upozna s pozitivnim oblicima zabave i stilovima života (bez opijanja, konzumiranja droga, kockanja i drugo).</p> <p>Vrijeme provedbe: kontinuirano, tijekom školske godine.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Potkomponenta 1 - učenici 8. razreda- po dva školska sata po razredu, • Potkomponenta 2 - učenici 1. razreda srednjih škola po dva školska sata po razredu, • Potkomponenta 3 - učenici 2. razreda srednjih škola po jedan školski sat po razredu <p>Izvršitelji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Potkomponenta 1 - liječnik/psiholog (predstavnik Ministarstva zdravlja, Zavod za javno zdravstvo) odnosno stručni suradnik osnovne škole (predstavnik Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta) i policijski službenici za prevenciju (predstavnici Ministarstva unutarnjih poslova) • Potkomponenta 2 - liječnik/psiholog (predstavnik Ministarstva zdravlja, Zavod za javno zdravstvo odnosno stručni suradnik srednje škole (predstavnik Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta) i policijski službenici za prevenciju (predstavnici Ministarstva unutarnjih poslova) • Potkomponenta 3 - liječnik/psiholog (predstavnik Ministarstva zdravlja, Zavod za javno zdravstvo) odnosno stručni suradnik srednje škole (predstavnik Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta)
<p>Ciljevi komponente projekta</p>	<p>Opći ciljevi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podizanje razine znanja i senzibiliziranje učenika za opasnosti sredstava ovisnosti • Jačanje uvjerenja o štetnosti zlouporabe droga i drugih sredstava ovisnosti (droge, alkohol, kocka) • Razvijanje kod učenika osjećaja odgovornosti za djela koja su počinjena protivno zakonskim odredbama, odnosno pobuditi kod istih svijest da činjenje kaznenih djela i prekršaja povlači za sobom i odgovarajuće sankcije <p>Specifični ciljevi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Povećanje razine znanja o štetnosti sredstava ovisnosti (droge, alkohol, kocka) • Kod učenika potaknuti razvijanje vještina kritičkog razmišljanja, sposobnost prepoznavanja rizičnih situacija, podučiti ih o mogućnostima odabira te kako se oduprijeti vršnjačkom pritisku konzumiranja sredstava ovisnosti (posebice droge i

	<p>alkohol) ili igara na sreću</p> <ul style="list-style-type: none"> • Usvajanje znanja o policijskim poslovima i primjeni policijskih ovlasti prema počiniteljima kažnjivih i prekršajnih radnji • Upoznavanje učenika s kazneno-pravnim odredbama, odgovornošću te specifičnostima vezanim uz adolescentsku dob i odrastanje te problematiku ovisnosti
Partner(i)	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo unutarnjih poslova (Ravnateljstvo policije) • Ministarstvo zdravlja (Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Zavodi za javno zdravstvo jedinica područne samouprave) • Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta • Agencija za odgoj i obrazovanje
Ciljane skupine	<ul style="list-style-type: none"> • Potkomponenta 1 - učenici 8. razreda osnovnih škola • Potkomponenta 2 - učenici 1. razreda srednjih škola • Potkomponenta 3 - učenici 2. razreda srednjih škola
Glavna aktivnost	<ul style="list-style-type: none"> • Interaktivna predavanja
Očekivani rezultati	<ul style="list-style-type: none"> • Informiranost učenika o zakonskim posljedicama zlouporabe droge i drugih sredstava ovisnosti • Znanje o štetnim posljedicama sredstava ovisnosti po zdravlje • Znanje o tome kako se oduprijeti svijetu droge i drugim sredstvima ovisnosti
Evalvacija	<ul style="list-style-type: none"> • Godišnje, po završenom ciklusu programa • Anketiranje učenika – doživljaj korisnosti i razina dobivanja novih znanja, kvaliteta predavanja te praćenje javnozdravstvenih i sigurnosnih pokazatelja.

1. UVOD U KOMPONENTU 2.

Komponenta projekta „Zaštita i uređenje okoliša“ nastavak je na komponentu 1. Prevencija ovisnosti, a temelji se na Nacionalnoj strategiji zaštite okoliša i Nacionalnom planu djelovanja za okoliš¹³.

U skladu s navedenim dokumentima, zaštita okoliša, osim organiziranog sustava, zahtijeva i gradnju okruženja koje podiže opću razinu informiranosti i znanja te svijesti o tome da je za zaštitu suodgovoran svaki građanin te da svaki građanin može braniti svoj interes izravno ili kroz koalicije dionika zaštite okoliša.

Nadalje, okruženje sustava zaštite okoliša gradi se na različitim inicijativama, programima i projektima poput potpore kulturi zaštite okoliša kroz odgoj i obrazovanje za okoliš u nastavnim programima, promoviranje koncepta održivog razvoja u svim formalnim i neformalnim institucijama obrazovanja.

Sustav zaštite okoliša gradi se i kroz jačanje kapaciteta izvaninstitucionalnih dionika poput organizacija civilnog društva i udruženja građana kako bi se ojačao nadzor stanja i zahvata u okolišu te pomoć u djelovanju institucija u sustavu zaštite, pri čemu je od osobitog značenja edukacija kroz radionice, konzultacije, izradu priručnika i slično.

Kroz komponentu 2. Zaštita i uređenje okoliša, Ministarstvo unutarnjih poslova jačajući međusektorsku suradnju u području zaštite okoliša i prirode s partnerima Ministarstvom zdravlja i Ministarstvom zaštite okoliša i prirode, Ministarstvom znanosti, obrazovanja i sporta, fokusirat će se na izgradnju sigurnog i zdravog okoliša za sigurno i kvalitetno odrastanje mladih, poticanjem zajednice na uklanjanje prilika koje omogućavaju pojavu kriminaliteta organizirajući akcije poput čišćenja javnih površina na kojima se okupljaju mladi.

Provedba komponente temelji se na multidisciplinarnom pristupu, što znači da u samoj provedbi aktivnosti sudjeluju predstavnici Ministarstva unutarnjih poslova Ministarstva zaštite okoliša i prirode, Ministarstva zdravlja (Hrvatski zavod za javno zdravstvo: mreža Zavoda za javno zdravstvo jedinica područne samouprave).

Ova komponenta sastojala bi se od sljedećih aktivnosti:

- **eko - radionice na otvorenom** - kratkotrajna preventivna akcija uklanjanja i čišćenja ranije odabrane površine u kojoj bi pored učenika 8. razreda osnovne škole te 1. i 2. razreda srednje škole sudjelovali i predstavnici Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva zdravlja, Ministarstva zaštite okoliša i prirode, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, organizacija civilnog društva, medija i drugih predstavnika lokalne zajednice
- **ostale aktivnosti** (manifestacije javnog karaktera: okrugli stolovi, javne tribine, sajmovi, podjela promotivnih materijala na temu „Zaštita okoliša“) u kojoj bi pored učenika 8. razreda osnovne škole te 1. i 2. razreda srednje škole sudjelovali i predstavnici Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva zdravlja, Ministarstva zaštite okoliša i prirode, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, organizacija civilnog društva, medija i drugih predstavnika lokalne zajednice

Tijekom provedbe eko - radionica na otvorenom učenici bi usvajali znanja o potrebi zaštite okoliša i prirode kroz vlastiti angažman, sudjelovanjem u akcijama čišćenja javnih površina pritom stvarajući siguran i zdrav okoliša za kvalitetno odrastanje mlađih generacija.

Kroz kontinuirano sudjelovanje u akcijama u kojima će sudjelovati u 8. razredu osnovne škole, potom 1. i 2. razredu srednje škole, usvajat će zdrave stilove života te podići vlastitu razinu samosvijesti o odgovornosti u očuvanju vlastitog i tuđeg zdravlja.

Kroz ostale aktivnosti poput manifestacija javnog karaktera (okrugli stolovi, javne tribine, sajmovi, podjela promotivnih materijala na temu „Zaštita okoliša“) podizat će se razina svijesti cjelokupne zajednice, kako se preventivne

¹³Nacionalna strategija zaštite okoliša (Narodne novine 46/02), Nacionalni plan djelovanja za okoliš (narodne novine 46/02)

mjere ne odnose samo na anti-socijalna ponašanja koja dovode do „pred-faze“ kriminaliteta već isto tako i na okoliš kao situacijski čimbenik koji može pridonijeti stvaranju uvjeta u kojima se razvija kriminalitet. Primjeri takvog ponašanja su četvrti zatrpane smećem, devastirana okolina, neosvijetljene površine, četvrti u kojima osobe izgređničkog ponašanja uništavaju imovinu i slično. Nadalje, zdrav okoliš temeljna je pretpostavka za očuvanje zdravlja ljudi i kvalitete života. Najčešći negativni utjecaji okoliša na zdravlje ljudi povezani su s lošom kakvoćom voda, onečišćenjem zraka i nedovoljnom sanitacijom. U posljednje vrijeme uočava se i utjecaj klimatskih promjena, dok gubitak biološke raznolikosti i degradacija zemljišta posredno utječu na smanjenje kvalitete života. O zdravstvenim učincima opasnih kemikalija manje se zna, a u urbanim i prometnim područjima, uz onečišćenje zraka, štetan utjecaj na zdravlje i sigurnost ljudi imaju buka te prometne nesreće. Učinak čimbenika okoliša na zdravlje ovisi o prostoru i vremenu njihova djelovanja, intenzitetu (dozi) izloženosti, međusobnim interakcijama, kao i o ciljanoj populaciji na koju djeluju.

Kod izrade ove komponente, osim odredbi iz Nacionalne strategije zaštite okoliša i Nacionalnog plana djelovanja za okoliš, korišteni su i sljedeći dokumenti:

- Zakon o zaštiti okoliša
- Zakon o zaštiti prirode
- Kazneni zakon
- Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske

2. OPIS I ANALIZA PROBLEMA

Mladi¹⁴ imaju posebne brige i posebne odgovornosti u odnosu na okoliš. Broj ekoloških rizika i opasnosti nerazmjerno utječu na mlade ljude, koji će morati živjeti dulje s pogoršanjem okoliša koje su im ostavile ranije generacije. Iz navedenog razloga mladi će biti primorani sudjelovati u novim oblicima djelovanja i aktivizma koji će generirati učinkovite odgovore na ekološke izazove.

Stoga je zaštita okoliša postala važan zadatak i za institucije Europske unije koja je vrlo aktivna na području politike zaštite okoliša s važnim smjernicama poput onih o procjeni utjecaja na okoliš te o pristupu informacijama o okolišu za građane u državama članicama.

Sve¹⁵ obveze koje je Hrvatska preuzela u procesu pregovaranja u području zaštite okoliša i prirode pridonose i pridonijet će poboljšanju i unapređenju kvalitete života jer se njima osiguravaju viši standardi zaštite okoliša (bolje gospodarenje otpadom, bolja kakvoća i povećana opskrbljenost stanovništva pitkom vodom kao i povećana priključenost na sustave javne odvodnje i pročišćavanja, zaštita staništa te biljnih i životinjskih vrsta, zaštita i poboljšanje kakvoće zraka, smanjenje industrijskog onečišćenja, sigurno gospodarenje kemikalijama).

Posljedice¹⁶, opseg i kakvoća ugrožavanja odnosno povrede okoliša i prirode u pravilu nisu odmah i u cijelosti vidljive, a još češće pripisuju se samo slučaju. Onečišćenje okoliša ostvaruje se pritajeno, jedva zamjetno, ali kontinuirano. Smatra se da okoliš može apsorbirati gotovo neograničene količine onečišćenja, ili se o tome uopće i ne razmišlja, a u pojedinim slučajevima izostanak elementarne etike i krajnja ljudska sebičnost imaju za posljedicu toleriranje i najgrubljih prekršaja. To su samo neki od razloga zašto je kod kaznenih djela protiv okoliša visoka tzv. tamna brojka kriminaliteta. Kazneno pravo i kaznenopravna reakcija općenito, pa i u segmentu zaštite okoliša samo je krajnje sredstvo zajednice te obuhvaća dva komplementarna smjera odnosno modaliteta djelovanja: preventivni i represivni.

Primjerice, zlouporabu droga prate i posljedice koje ne ostavljaju svoj trag samo na društvu i pojedincu već i u prirodi i okolišu pričinjavajući time štete većih razmjera. Prvenstveno, one su vidljive kroz onečišćenje okoliša infektivnim i potencijalno infektivnim otpadom, primjerice odbačenim ili skrivenim priborom za konzumaciju droga (šprice, igle).

¹⁴ Youth and the environment , www.un.org

¹⁵ www.mzo.hr

¹⁶ http://zastitaokolisa.org/cms_view.asp?articleID=37

Slučajnim dolaskom u kontakt s takvim otpadom, može doći do razvoja raznih zaraznih bolesti. Ovakav otpad posebno je opasan kad se odbacuje ili odlaže u zonama odgojno obrazovnih ustanova, vrtića i škola čime se neposredno ugrožava zdravlje i sigurnost najosjetljivijih društvenih skupina, djece i mladih, i to na mjestima gdje bi ona trebala biti najsigurnija.

O štetnim posljedicama zlorabe droga bilo je riječi i u studiji Zavoda za istraživanje mora i okoliša¹⁷ koje je utvrdilo da se nakon uzimanja određene količine lijekova i ilegalnih droga, značajan postotak izlučuje u nepromijenjenom obliku čime dopijeva u komunalne otpadne vode. No zbog nepotpunog uklanjanja ovih spojeva u konvencionalnim uređajima za obradu otpadnih voda može doći i do zagađenja prirodnih vodotoka.

U pogledu kretanja broja kaznenih djela protiv okoliša u Republici Hrvatskoj, iz službenih statistika Ministarstva unutarnjih poslova razvidno je kako je 2013. godine prijavljeno ukupno 389 kaznenih djela protiv okoliša što je u odnosu na 2012. godinu, kad je prijavljeno 430 kaznenih djela, pad od 9%.

U tom smislu, od kaznenih djela protiv okoliša u 2013. godini, pojavljuju se sljedeća kaznena djela: Onečišćenje okoliša (3), Ugrožavanje okoliša otpadom (5) dok najveći broj otpada na kaznena djela: Protuzakoniti lov i ribolov (174), Ubijanje ili mučenje životinja (114), Uništavanje zaštićenih prirodnih vrijednosti (45), Protupravna gradnja (26), Pustošenje šuma (5) itd.

Edukacija mladih o zaštiti i uređenju okoliša s globalnog i nacionalnog aspekta, kaznenopravne zaštite okoliša kao i promicanja zdravlja građana RH, omogućit će unaprjeđenje i podržavanje edukacijskih napora u razvoju ekološki svjesne i odgovorne javnosti i potaknuti u svim ljudima osjećaj osobne odgovornosti za brigu o okolišu.

¹⁷ <http://zs3v.irb.hr/index.php/okolis>

Naziv komponente projekta	Komponenta 2. : Zaštita i uređenje okoliša
	<p>Komponenta projekta „Zaštita i uređenje okoliša“ nastavak je na komponentu 1. Prevencija ovisnosti, a temelji se na Nacionalnoj strategiji zaštite okoliša i Nacionalnom planu djelovanja za okoliš</p> <p>Jačajući međusektorsku suradnju u području zaštite okoliša i prirode Ministarstvo unutarnjih poslova, s partnerima Ministarstvom zdravlja i Ministarstvom zaštite okoliša i prirode, fokusirat će se na izgradnju sigurnog i zdravog okoliša za sigurno i kvalitetno odrastanje mladih, poticanjem zajednice na uklanjanje prilika koje omogućavaju pojavu kriminaliteta organizirajući akcije poput čišćenja javnih površina na kojima se okupljaju mladi te podizanjem razine opće svijesti kroz održavanje manifestacija javnog karaktera.</p> <p>Provedba komponente temelji se na multidisciplinarnom pristupu, što znači da u samoj provedbi aktivnosti sudjeluju predstavnici Ministarstva unutarnjih poslova Ministarstva zaštite okoliša i prirode, Ministarstva zdravlja (Hrvatski zavod za javno zdravstvo) te Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta.</p> <p>Ova komponenta sastojala bi se od sljedećih aktivnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • eko - radionice na otvorenom - kratkotrajna preventivna akcija uklanjanja i čišćenja ranije odabrane površine u kojoj bi pored učenika 8. razreda osnovne škole te 1. i 2. razreda srednje škole sudjelovali i predstavnici Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva zdravlja, Ministarstva zaštite okoliša i prirode te Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, organizacija civilnog društva, medija i drugih predstavnika lokalne zajednice • ostale aktivnosti (manifestacije javnog karaktera: okrugli stolovi, javne tribine, sajmovi, podjela promotivnih materijala na temu „Zaštita okoliša“) u kojoj bi pored učenika 8. razreda osnovne škole te 1. i 2. razreda srednje škole sudjelovali i predstavnici Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva zdravlja, Ministarstva zaštite okoliša i prirode te Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta organizacija civilnog društva, medija i drugih predstavnika lokalne zajednice <p>Vrijeme provedbe: tijekom školske godine, izvannastavna aktivnost</p> <ul style="list-style-type: none"> • eko - radionice na otvorenom - izvode ih jednom tijekom školske godine učenici 8. razreda osnovne škole te 1. i 2. razreda srednje škole, npr. za Svjetski dan zaštite okoliša 5. lipnja ili Međunarodni dan biološke raznolikosti 22. svibanj, Dani zaštite rijeka, voda, šuma 20.-22.03. i sl. • ostale manifestacije javnog karaktera - jedna manifestacija tijekom godine koju je moguće uklopiti u gore navedene nacionalne i/ili međunarodne dane obilježavanja ili dane gradova i/ili županija <p>Izvršitelji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • eko-radionice na otvorenom - predstavnici MUP-a, Ministarstva zaštite okoliša i prirode, Ministarstva zdravlja, Zavodⁱ za javno zdravstvo, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, organizacije civilnog društva, ostali subjekti lokalne zajednice • ostale manifestacije javnog karaktera - predstavnici MUP-a, Ministarstva zaštite okoliša i prirode, Ministarstva zdravlja, Zavodⁱ za javno zdravstvo, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, organizacije civilnog društva, ostali subjekti lokalne zajednice

Ciljevi komponente projekta	<p>Opći ciljevi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podizanje razine javne svijesti o važnosti i potrebi zaštite okoliša • podizanje razine svijesti kod mladih o potrebi zaštite okoliša i prirode općenito te kazneno-pravnoj zaštiti okoliša • usvajanje zdravih stilova života te podizanje razine samosvijesti o odgovornosti u očuvanju vlastitog i tuđeg zdravlja • jačanje međusektorske suradnje u području zaštite okoliša i prirode (predstavnik MUP-a, predstavnik Ministarstva zdravlja te Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta i Ministarstva zaštite okoliša i prirode) kroz izgradnju sigurnog i zdravog okoliša za kvalitetno odrastanje mladih • jačanje „Zajednice koja brine“ <p>Specifični ciljevi :</p> <ul style="list-style-type: none"> • izgradnja sigurnog i zdravog okoliša kroz uređenu javnu površinu za kvalitetno odrastanje mladih • aktivno mijenjanja stavova i štetnih životnih navika kod mladih u pogledu očuvanja i zaštite okoliša i prirode • postizanje više razine znanja i svijesti kao i općenito više razine informiranosti kod javnosti, a posebice kod učenika, o važnosti zaštite okoliša i prirode • približavanje policije i njenog rada učenicima
Partneri	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo unutarnjih poslova (Ravnateljstvo policije) • Ministarstvo zaštite okoliša i prirode • Ministarstva zdravlja (Hrvatski zavod za javno zdravstvo) • Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta (Agencija za odgoj i obrazovanje) • Nevladine udruge • Mediji
Ciljane skupine	<ul style="list-style-type: none"> • Međusektorski timovi (policijski službenici za prevenciju, djelatnici županijskih zavoda za javno zdravstvo, stručni suradnici u školama, županijski koordinatori za školstvo) učenici 8. razreda osnovne škole te 1. i 2. razreda srednje škole • Nastavnici i razrednici u osnovnim i srednjim školama • Javnost u cjelini (za područje zaštite okoliša, biljnog i životinjskog svijeta)
Očekivani rezultati	<ul style="list-style-type: none"> • Siguran i zdrav okoliš za kvalitetno odrastanje mladih • Smanjenje prilika koje pogoduju razvitku pojavnih oblika kriminaliteta • Informiranost učenika o potrebi zaštite i očuvanja okoliša i prirode • Viša razina svijesti kod javnosti i mladih o potrebi zaštite i očuvanja okoliša i prirode
Glavna aktivnost	<ul style="list-style-type: none"> • eko - radionice na otvorenom na temu „Čist okoliš, zdrava budućnost“ • manifestacije javnog karaktera (okrugli stolovi, javne tribine, sajmovi, podjela promotivnih materijala na temu „Zaštita okoliša“)

UVOD U KOMPONENTU 3.

Komponenta „Međusektorska suradnja u provedbi projekata prevencije ovisnosti“ nova je komponenta u projektu „Zdrav za 5“ dodana naknadno kao uočena potreba za budući zajednički rad policije i partnera na preventivnim projektima.

Kad je u pitanju prevencija ovisnosti (alkohola, droge, igara na sreću) kod djece i mladih, međusektorska suradnja svih institucija te multidisciplinarni pristup standardi su koji proizlaze iz aktualnih nacionalnih programa i strategija.

Upravo Nacionalni program prevencije ovisnosti za djecu i mlade u odgojno-obrazovnom sustavu te djecu i mlade u sustavu socijalne skrbi za razdoblje od 2010. do 2014. godine kao glavne mjere za postizanje ciljeva Programa (za djecu školske dobi) navodi: provedbu programa prevencije ovisnosti u odgojno obrazovnim ustanovama, provedbu ciljanih i primjerenih edukacija nastavnika, odgajatelja i stručnih suradnika o problematici ovisnosti te razvijanje i provedbu raznih tematskih aktivnosti usmjerenih na stvaranje poticajnog školskog okruženja, ali i uspostavu dobre suradnje s drugim relevantnim institucijama na lokalnoj razini u provedbi preventivnih programa.

Iz Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe droga u RH za razdoblje 2012.-2017., Nacionalnog Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga u RH za razdoblje od 2012. -2014. te pripadajućeg Provedbenog programa za 2014. godinu, proizlazi kako je obveza nadležnih državnih institucija, između kojih i MUP-a, razvijati dobru međusektorsku suradnju radi razmjene podataka i informacija, ali i poticati suradnju nositelja mjera iz Nacionalne strategije u provedbi školskih programa prevencije ovisnosti.

Kako se u Strategiji navodi, najveći dio odgovornosti za organizaciju i provedbu programa prevencije ovisnosti u odgojno-obrazovnim ustanovama preuzeo je odgojno-obrazovni sustav i to kroz program Zdravstvenog odgoja (Modul: Prevencija ovisnosti) u osnovnim i srednjim školama, te druge programe, projekte i aktivnosti kojima je osnovni cilj smanjiti zanimanje djece i mladih za kušanje droga i drugih sredstava ovisnosti. Programi prevencije ovisnosti provode se i u sustavu zdravstva i socijalne skrbi. U mjerama prevencije zdravstveni sustav sudjeluje u prvom redu putem službi školske medicine i službi za zaštitu mentalnog zdravlja, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti županijskih zavoda za javno zdravstvo kroz suradnju sa školskim preventivnim programima u sklopu redovite nastave i dodatnih izvanškolskih aktivnosti te kroz rad s roditeljima i stručnim službama škole. Zdravstveni djelatnici sudjeluju i u posebnim programima prevencije ovisnosti na lokalnim razinama zajedno s drugim sektorima i/ili organizacijama civilnog društva. U sustavu socijalne skrbi prema rizičnoj skupini djece i mladih poduzimaju se mjere obiteljsko pravne zaštite, savjetodavni rad s roditeljima, mjere i aktivnosti na uvođenju, nastavku ili širenju grupnih preventivnih programa koji obuhvaćaju rad s djecom i s roditeljima. Preventivno djelovanje sustava provodi se ponajviše putem centara za socijalnu skrb. U borbi protiv ovisnosti o alkoholu i drogama važna je uloga centara u provođenju posebnih obveza, osobito posebne obveze uključivanja u postupak odvikavanja od droge ili druge ovisnosti koju može odrediti državni odvjetnik ili sudac. Također, važnu ulogu u provedbi programa prevencije ovisnosti imaju obiteljski centri kojih je od 2006. do 2011. godine osnovano ukupno 19, za 18 županija i Grad Zagreb, a pružaju usluge savjetovanja i pomaganja obitelji te preventivnog rada. Obiteljski centri sudjeluju u radu relevantnih lokalnih tijela za borbu protiv ovisnosti te u tom pogledu surađuju s dionicima na lokalnoj razini. Obiteljski centri osmislili su i provode niz programa/projekata i aktivnosti vezanih uz promicanje zdravih stilova života među djecom, mladima i roditeljima te uz stjecanje znanja o uspješnom roditeljstvu.

Kad su u pitanju preventivne aktivnosti policije, važno je istaknuti kako su unutar policijske organizacije od 2010. godine ustrojene posebne organizacijske jedinice za prevenciju kriminaliteta, i to na razini Ravnateljstva policije Služba prevencije, a na razini policijskih uprava, ovisno o kategoriji PU, službe odnosno odjeli te specijalizirani službenici za prevenciju kriminaliteta. U okviru svojih redovnih aktivnosti, ovisno o uočenoj problematici, spomenute linije rada za prevenciju kriminaliteta, bilo samostalno bilo u suradnji s partnerima, provode kampanje, raznovrsne preventivne aktivnosti, projekte i programe prevencije. U tom smislu poduzimaju cijeli niz raznovrsnih tematskih aktivnosti od predavanja i interaktivnih radionica namijenjenih djeci, roditeljima, nastavnicima ili drugim ciljanim skupinama, organiziraju razne tribine, forume, rasprave, gostuju u televizijskim i radio emisijama, organiziraju konferencije za medije, potiču na rad druge institucije, sudjeluju u radu lokalnih vijeća za prevenciju kriminaliteta itd.

U tom smislu, neke od preporuka iz Nacionalne strategije za suzbijanje zlouporabe droga odnose se na to kako je potrebno poboljšati koordinaciju i kvalitetu školskih preventivnih programa, odnosno kako je potrebno razviti kriterije za procjenu kvalitete programa organizacija civilnog društva, više uključivati represivni aparat odnosno policiju ili sudstvo u kreiranje programa smanjenja potražnje i općenito politike spram droga, ustrojavanje posebnih struktura/tijela za nadzor i evaluaciju, te planiranje dugoročnih programa sukladno prioritetima i potrebama.

Slijedom svega navedenog, a nastojeći ostvariti standarde iz spomenutih nacionalnih strateških dokumenata, Ministarstvo unutarnjih poslova u suradnji s partnerima, u okviru komponente 3. ovog Projekta poduzimat će aktivnosti koje će za cilj imati dodatno jačanje međusektorske suradnje u provođenju ovog projekta, ali i u budućim projektima prevencije koje će policija poduzimati u suradnji s partnerima, a ujedno će imati za cilj i poboljšanje koordinacije i kvalitete provedbe Projekta.

Ova komponenta sastojala bi se od sljedećih aktivnosti:

- potkomponenta 1.: Edukacija edukatora (edukacije provoditelja projekta na lokalnoj razini)
- potkomponenta 2.: Međuresorni koordinacijski sastanci

Provedba potkomponente 1. Edukacija edukatora odnosi se na edukaciju provoditelja projekta na regionalnoj/lokalnoj razini. Na spomenutoj edukaciji provoditelji projekta, policijski službenici za prevenciju iz policijskih uprava i liječnici/psiholozi županijskih zavoda za javno zdravstvo, odnosno stručni suradnici u osnovnim i srednjim školama u kojima bi se projekt provodio, prethodno bi se pripremali za neposredno provedbu projekta na terenu.

Spomenute zajedničke edukacije organiziraju nositelji projekta na nacionalnoj razini, i to Ravnateljstvo policije MUP, Hrvatski zavod za javno zdravstvo Ministarstva zdravlja, Agencija za odgoj i obrazovanje i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta.

Na spomenutim zajedničkim edukacijama (policijskih službenika, liječnika/psihologa odnosno stručnih suradnika u školama) koje su multidisciplinarne, provoditelji projekta bi dobili konkretne upute za provedbu projekta, osnovne informacije o projektu kao i materijale potrebne za rad poput standardiziranih Power Point prezentacija, evaluacijskih upitnika i slično, a čime bi se u konačnici pridonijelo višoj razini znanja provoditelja te samoj kvaliteti provedbe na terenu.

Tijekom školske godine u kojoj se projekt provodi, nositelji projekta na nacionalnoj razini, odnosno nositelji i provoditelji projekta na regionalnoj/lokalnoj razini organiziraju sastanke međuresornih timova odnosno međuresorne koordinacijske sastanke na nacionalnoj ili regionalnoj razini.

Spomenuti sastanci imaju za cilj otklanjanje poteškoća u provedbi projekta, odnosno općenito razmjenu informacija, praćenje tijeka provedbe projekta, odnosno procesnu evaluaciju, te osmišljavanje kreativnih rješenja koje imaju za cilj unaprjeđenje i poboljšanje projekta te projektnih aktivnosti.

Kod izrade ove komponente osim odredbi iz Nacionalnog programa prevencije ovisnosti za djecu i mlade u odgojno- obrazovnom sustavu, te djecu i mlade u sustavu socijalne skrbi za razdoblje od 2010. do 2014. te Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe droga u RH za razdoblje 2012.-2017., korišteni su i sljedeći dokumenti:

- Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi
- Nacionalni program za mlade
- Nacionalni plan aktivnosti za prava i interese djece
- Nacionalna strategija prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih

2. OPIS I ANALIZA PROBLEMA

Iskustva su pokazala kako u području prevencije ovisnosti nije postignut dovoljan napredak te da se programi prevencije ovisnosti provode povremeno, segmentirano i bez učinkovitih evaluacija, zbog čega je pri osmišljavanju i provedbi projekta potrebno voditi računa o njegovoj održivosti, kvaliteti, učinkovitosti i znanstvenoj dokazanosti odnosno

utemeljenosti. Jednako tako, donijeti nacionalni strateški dokumenti ukazuju na nužnost multidisciplinarnog pristupa te razvijanja različitih oblika suradnje između institucija za odgoj i obrazovanje, zdravstva, socijalne skrbi, obiteljskih i vjerskih ustanova, državnog odvjetništva, policije, sudstva, organizacija civilnog društva, sportskih udruga, javnih medija i lokalne zajednice.

U odnosu na navedeno, projekt „Zdrav za 5“ uvažava preporuke nacionalnih strateških dokumenata u pogledu multidisciplinarnog pristupa u rješavanju problematike ovisnosti među djecom i mladima i uključenosti važnih subjekata zajednice u rješavanje tog problema.

Poteškoće u provedbi projekta organizacijske su odnosno kadrovske naravi. Pri tome se misli na nedostatne ljudske potencijale od strane neposrednih provoditelja projekta na lokalnoj razini i to i od strane policije kao i mreže Zavoda za javno zdravstvo u odnosu na predviđeni stopostotni obuhvat svih učenika 8. razreda osnovne škole, 1. i 2. razreda srednjih škola, a kako je to ranije planirano. Postavljanje ovakvih zahtjeva iziskivalo je veliku opterećenost policijskih službenika za prevenciju u policijskim upravama i timova za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti u pojedinim Zavodima za javno zdravstvo. No, kako se u osnovnim i srednjim školama pored ovog Projekta provodi još nekoliko projekata prevencije, izvođenje edukativnih aktivnosti u školama djelomično je dovelo i do preopterećenosti školskih satnica. Zbog ograničenog broja provoditelja Projekta javlja se problem nemogućnosti provedbe i odrađivanja svih planiranih predavanja. Iz navedenog razloga, u neposrednu provedbu projekta uključeni su i stručni suradnici u školama i to u onim sredinama u kojima Zavodi za javno zdravstvo nisu u mogućnosti sudjelovati zbog preopterećenosti. Tako će zdravstveni aspekt komponente 1. Projekta pored stručnjaka iz mreže Zavoda za javno zdravstvo ujedno provoditi i stručni suradnici u školama.

Kako bi svi neposredni provoditelji na lokalnoj i regionalnoj razini bili pripremljeni za stvarnu provedbu projekta na terenu, i policijski službenici i stručnjaci iz mreže Zavoda za javno zdravstvo i stručni suradnici u školama moraju proći edukaciju od strane nacionalnih nositelja projekta. Za te potrebe organizirat će se edukacije edukatora s ciljem njihove pripreme i prenošenja potrebnih znanja, a one zainteresirane odgojno-obrazovne ustanove koje će željeti o projektu informirati i roditelje učenika samostalno će organizirati upoznavanje roditelja o projektu.

One sredine koje procijene da za to imaju kapaciteta, nastavit će provedbu projekta po modelu rada u kojem predavanja po školama provode policija i stručnjaci iz mreže Zavoda za javno zdravstvo, kako je rađeno tijekom školske godine 2012./2013.

Naziv komponente projekta	Komponenta 3. Međusektorska suradnja u provedbi projekata primarne prevencije
<p>Opis komponente projekta</p>	<p>Komponenta projekta „Međusektorska suradnja u provedbi projekata primarne prevencije“ nova je komponenta projekta „Zdrav za 5“ koja ima za cilj jačati međusektorsku suradnju nadležnih institucija u provođenju ovog projekta, ali i u budućim projektima prevencije koje će policija poduzimati u suradnji s partnerima. Ona će ujedno imati za cilj i poboljšanje koordinacije i kvalitete provedbe ovog Projekta.</p> <p>Kad je u pitanju prevencija ovisnosti (alkohola, droge, igara na sreću) kod djece i mladih, međusektorska suradnja svih institucija te multidisciplinarni pristup, standardi su koji proizlaze iz aktualnih nacionalnih programa i strategija.</p> <p>U sklopu ove komponente projekta, provodit će se aktivnosti koje će biti usmjerene na podizanje razine znanja i pripremu provoditelja projekta na terenu, i to: policijskih službenika za prevenciju u policijskim upravama, liječnika/psihologa u županijskim zavodima za javno zdravstvo odnosno stručnih suradnika u školama za izvođenje edukativnih aktivnosti u školama. Jednako tako, radi praćenja tijeka provedbe projekta, otklanjanja uočenih problema u provedbi te predlaganja kvalitetnih rješenja za unaprjeđenje projekta na terenu, provodit će se međuresorni koordinacijski sastanci na nacionalnoj i regionalnoj/lokalnoj razini na kojima će biti zastupljeni svi nositelji projekta.</p> <p>Provedba komponente temelji se na suradnji državnih tijela odnosno resora nadležnih za prevenciju ovisnosti kao i za rad s djecom i mladima, u svrhu čega bi se osnivali međuresorni timovi na nacionalnoj i regionalnoj razini. U sastavu timova bi se nalazili predstavnici tih resora na obje razine, dakle predstavnici Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva zaštite okoliša i prirode, Ministarstva zdravlja (Hrvatski zavod za javno zdravstvo) te Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, Agencije za odgoj i obrazovanje.</p> <p>Ova komponenta sastojala bi se od sljedećih aktivnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Edukacija edukatora (edukacije provoditelja projekta na lokalnoj razini) - nositelji projekta na nacionalnoj razini (Ravnateljstvo policije MUP-a, Hrvatski zavod za javno zdravstvo Ministarstva zdravlja te Agencija za odgoj i obrazovanje Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta) organizirat će (na početku školske godine ili po potrebi) edukativne skupove/seminare na kojima će provoditelji projekta (policijski službenici za prevenciju u policijskim upravama, djelatnici županijskih zavoda za javno zdravstvo, odnosno stručni suradnici u školama) usvojiti potrebna znanja za izvođenje edukativnih sadržaja te organizaciju radionica za djecu, standardizirane materijale za izvođenje radionica za djecu (ppt prezentacije) te sve konkretne upute i informacije u vezi provedbe projekta. • Međuresorni koordinacijski sastanci – nositelji projekta, odnosno međuresorni timovi (predstavnici nadležnih institucija tj. resora), na nacionalnoj i lokalnoj/regionalnoj razini, po potrebi će organizirati koordinacijske sastanke radi praćenja tijeka provedbe projekta, otklanjanja uočenih problema u provedbi te predlaganja kvalitetnih rješenja za unaprjeđenje projekta na terenu.

	<p>Vrijeme provedbe:</p> <ul style="list-style-type: none"> Edukacija edukatora (edukacija provoditelja projekta na lokalnoj razini) - izvode se u pravilu na početku školske godine odnosno po potrebi i tijekom školske godine Međuresorni koordinacijski sastanci - izvode se po potrebi, tijekom školske godine <p>Izvršitelji:</p> <ul style="list-style-type: none"> Edukacija edukatora (edukacija provoditelja projekta na lokalnoj razini) - predstavnici MUP-a, Ministarstva zaštite okoliša i prirode, Ministarstva zdravlja, Zavod za javno zdravstvo, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Agencija za odgoj i obrazovanja Međuresorni koordinacijski sastanci - predstavnici MUP-a, Ministarstva zaštite okoliša i prirode, Ministarstva zdravlja, Zavod za javno zdravstvo, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, , Agencija za odgoj i obrazovanja
Ciljevi komponente projekta	<p>Opći ciljevi:</p> <ul style="list-style-type: none"> Jačanje međusektorske suradnje u provedbi projekta Zdrav za 5 Jačanje međusektorske suradnje u provedbi budućih projekata primarne prevencije policije i partnera Jačanje „Zajednice koja brine“ <p>Specifični ciljevi :</p> <ul style="list-style-type: none"> Podizanje razine znanja provoditelja projekta na lokalnoj/regionalnoj razini kroz njihovu i pripremu za provedbu Otklanjanje uočenih poteškoća u provedbi projekta Podizanje kvalitete provedbe projekta
Partneri	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo unutarnjih poslova (Ravnateljstvo policije) Ministarstvo zaštite okoliša i prirode Ministarstva zdravlja (Hrvatski zavod za javno zdravstvo) Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Agencija za odgoj i obrazovanje
Ciljane skupine	<ul style="list-style-type: none"> Međusektorski timovi (policijski službenici za prevenciju policijskih uprava, djelatnici županijskih zavoda za javno zdravstvo, odnosno stručni suradnici u školama, županijski koordinatori za školstvo) Nastavnici i razrednici u osnovnim i srednjim školama
Očekivani rezultati	<ul style="list-style-type: none"> Kvalitetnija međusektorska suradnja partnera u projektu Kvalitetnija provedba projekta na terenu Povećana razina znanja provoditelja na terenu Smanjene poteškoće u provedbi projekta Podignuta razina znanja i senzibilizirani učenici o štetnim posljedicama sredstava ovisnosti
Glavna aktivnost	<ul style="list-style-type: none"> Edukacije edukatora (edukacija provoditelja projekta na lokalnoj razini) Međuresorni koordinacijski sastanci
Evaluacija	<ul style="list-style-type: none"> Godišnje, po završenom ciklusu edukacija i suradnje u školskoj godini Anketiranje sudionika edukacije – percepcija kvalitete edukacije, dobivenih znanja i spremnosti za uključivanje u provedbu; primjena znanja i materijala Anketiranje svih partnera na regionalnim/lokalnim razinama vezano uz međusektorsku suradnju